

Буковинський Вісник

державної служби та
місцевого самоврядування

Офіційна хроніка

Державне управління

Місьцеве самоврядування

Наукова думка

Перепідготовка та
підвищення кваліфікації

Статистика, факти, події

№4/2016

Засновник

Чернівецький регіональний центр
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств,
установ та організацій

Свідцтво про реєстрацію
ЧЦ № 302 від 25.10.2005

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

голова: ЯРМИСТИЙ М. В., директор Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій;
заступник голови: ГАКМАН С.М., заступник директора-начальник науково-дослідного відділу Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій;
відповідальний секретар: ХАЛАВКА Л.В., начальник редакційно-видавничого відділу Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій;
члени редакційної колегії:
БУРКУТ І.Г., доцент кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, кандидат історичних наук;
КРУГЛАШОВ А. М., професор, доктор політичних наук, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
ЛЕНЬКОВ М.І., т.в.о. начальника Управління державної служби Голодержслужби України у Чернівецькій області;
МАКСИМЕЦЬ Д.С., директор видавництва «БукРек», заслужений журналіст України
СКАБ М. С., професор філологічного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
СМОЛДИРЕВА Т.П., в.о. голови ОО НСЖУ, асистент кафедри журналістики філологічного факультету Чернівецького національного університету;
УНГУРЯНУ В. М., начальник інформаційно-аналітичного відділу Чернівецької обласної ради;
ФІСАНОВ В.П., завідувач кафедри міжнародної інформації Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, доктор історичних наук, професор;
ПАВЛЮК М.В. - депутат Чернівецької обласної ради VI скликання, кандидат політичних наук
ПАСКАР О.Є. - заступник Чернівецького міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
58001, Чернівці,
вул. Героїв Майдану, 5/52,
Тел/факс: (0372) 552903
E-Mail: buk-visnyk@gmail.ua

Редакція зберігає за собою право скорочувати й редагувати подані текстові оригінали. Журнал може друкувати матеріали, не поділяючи думки автора. Статті не рецензуються та не повертаються. За точність наведених даних відповідають автори. Передрук матеріалів – тільки з дозволу редакції.
Періодичність виходу журналу – 4 номери на рік

№ 4

**жовтень-
грудень 2016**

У номері:

Офіційна хроніка

Володимир Гройсман з робочим візитом відвідав Чернівці.....3
Чернівецька обласна та Сучавська повітова ради домовилися про реалізацію 12 спільних проєктів вартістю 8 млн. євро.....4

Державне управління

Анатолій Круглашов десять років готуємо магістрів за спеціальністю «Державна служба».....5
Руслан Сенчук: Вижицький район: виклики, досягнення та перспективи.....7
Юлія Корольук: Державний службовець поза межами зони комфорту.....11

Міське самоврядування

Світлана Скригунець, Світлана Олексійчук: Молодіжна політика м.Чернівців.16
Василь Равлик: Можна по-різному ставитися до реформи децентралізації, але лишатися на тому місці, де ми є зараз, неможливо.....19
Володимир Чоботарь, люди зрозуміли, що реформа – це правильний крок.....21
Юрій Юзва Недобоївська ОТГ: підсумки року.....24
Тарас Халавка: Цьогорічний процес об'єднання громад має свої особливості.29

Наукова думка

Петро Брицький Україна та Крим: зв'язок в контексті історичних подій (частина I).....31
Сергій Швидюк Еволюція сучасної польської муніципальної системи37

Громадянське суспільство

Громадський рух ЧЕСНО: Ми хочемо, аби влада була відповідальною.....41
Дмитро Міцевич Участь у проєкті «Бюджет ініціатив» не вимагала особливих зусиль.....47
Відкритий університет для дорослих підбив підсумки першого етапу роботи48
Громадські активісти, експерти та чернівчани обговорили рік роботи чернівецького міського голови Олексія Каспрука.....49

Консультації

Колонка юриста: Підстави позбавлення батьківських прав.....50
В отриманні доступу до безоплатної правової допомоги у Бюро правової допомоги працює онлайн-послуга «Скайп».....51

Перепідготовка та підвищення кваліфікації

Інформація про підвищення кваліфікації державних службовців місцевих органів виконавчої влади та посадових осіб органів місцевого самоврядування

Статистика. факти. події

Відбулися вибори у новостворених об'єднаних територіальних громадах.....30
Підписано Угоду про співпрацю Чернівецького ЦППК з Регіональним Центром постійної підготовки для місцевих адміністрацій Клузь-Напока

Дозвілля

Вітання з Новим роком та Різдом Христовим..... 53
Професійний гороскоп для знаків Зодіаку.....54

Володимир Гройсман з робочим візитом відвідав Чернівці

В рамках візиту Прем'єр-міністр України ознайомився з перспективами розвитку міжнародного аеропорту «Чернівці» та станом освоєння коштів, виділених Кабінетом Міністрів на ремонт злітно-посадкової смуги, взяв участь у відкритті багатоквартирного житлового будинку, побудованого за енергоефективними технологіями, а також в урочистому відкритті підприємства ТОВ «Аутомотів Електрик України» - сучасного підприємства з виготовлення електронного та електричного устаткування.

Перебуваючи в Чернівцях, Володимир Гройсман відвідав також Буковинський державний медичний університет та зустрівся зі студентами та професорсько-викладацьким складом закладу.

Реформа системи охорони здоров'я покликана створити таку самодостатню систему, яка дасть можливість підвищити якість медичної послуги, умов роботи лікарів та медичної освіти. Про це Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман заявив на початку зустрічі

«Ми маємо визначити шлях змін, маємо детально дискутувати. Але наше завдання – створити охорону здоров'я такою самодостатньою системою, яка би дала можливість нам, у першу чергу, профілакувати захворювання, подовжити тривалість життя українських громадян, дати можливість українському лікарю конкурентно отримати якісну заробітну плату і дуже важливо, щоби у закладах, які надають можливість здобути медичну освіту, була найвища якість освіти. Це ті завдання, які стоять перед нами», - заявив Володимир Гройсман.

Він зауважив, що нещодавно Кабінет Міністрів затвердив розроблену новою командою Міністерства охорони здоров'я України концепцію реформи системи охорони здоров'я, що містить низку новацій. Перехід до нової системи спочатку торкнеться первинної ланки, а згодом – вторинної та спеціалізованої.

У рамках реформи передбачена зміна системи фінансування. Кошти виділятимуться на медичну послугу для конкретного громадя-

нина, «а не на стіни лікарень і ліжко-місця».

«Досить фінансувати сьогодні стіни закладів охорони здоров'я. Треба фінансувати конкретну медичну послугу, яка має отримати достатню вартість, конкретну послугу, в якій буде зрозуміла заробітна плата лікаря. Ми маємо перейти до автономізації медичних закладів, прив'язати фінансування за медичну послугу за конкретною людиною», - наголосив він.

«Людина хоче отримати конкретну послугу – звертається до закладу, отримала цю послугу – держава за нею заплатила, - заявив Володимир Гройсман. - Тоді ми будемо мати конкуренцію, тоді ми будемо мати якість, нормальну заробітну плату лікарів і розвиток матеріально-технічної бази».

Говорячи про заплановані зміни, Володимир Гройсман зазначив, що у рамках Національного солідарного медичного страхування передбачено існування національного оператора-страховика. Лікарі матимуть вільний вибір, де працювати: найманим працівником, відкрити свою практику, орендувати кабінет і самостійно адмініструвати базу своїх пацієнтів. У свою чергу право пацієнта – знайти свого лікаря, якому він довіряє.

Згідно з ухваленими Урядом рішеннями, з 1 квітня 2017 року в Україні запрацює система референтного ціноутворення та з 1 січня – механізм реімбурсації на ліки проти серцево-судинних захворювань, цукрового діабету II типу та бронхіальної астми, що дозволить досягнути справедливих цін на ліки в Україні.

У проекті бюджету на 2017 рік Уряд передбачив 150 млн на створення центрів серцево-

судинної хірургії у містах країни. На 2 млрд грн до 5,9 млрд грн збільшено ресурс на закупівлю медичних препаратів. При цьому Уряд продовжуватиме закупівлі ліків через міжнародні організації.

Раніше Парламент підтримав урядову ініціативу, що спростила реєстрацію ліків в Україні, вироблених у ЄС, США, Канаді, Японії, Австралії та Швейцарії.

Водночас у 2017 році відбудеться підвищення

заробітної плати медичних працівників, зауважив Володимир Гройсман.

«Ми хочемо добитися відповідної якості лікарських засобів, справедливості формування їх ціни, системи компенсації-реімбурсації за надання ліків громадянам. Це буде наша інвестиція у рівень здоров'я і якість життя», - заявив він.

Джерело: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249582534&cat_id=244274130

Чернівецька обласна та Сучавська повітова ради домовились про реалізацію 12 спільних проектів вартістю 8 млн. євро

21 жовтня у місті Сучаві (Румунія) відбулося спільне засідання депутатів Чернівецької обласної та радників Сучавської повітової ради, яке провели Іван Мунтян та Георгіє Флутур. В ході засідання обговорено окремі аспекти транскордонної співпраці регіонів, зокрема, досягнуто домовленості про спільне виконання 12 проектів в рамках операційної програми «Румунія – Україна» на 2014-2020 роки.

Сторони домовились виступити партнерами у реалізації проектів, спрямованих на розвиток прикордонної транспортної інфраструктури, поглиблення співпраці у сфері освіти та охо-

рони здоров'я, реагування на надзвичайні ситуації, а також збереження та просування культурної спадщини.

Так, проектами передбачено ремонт доріг на ділянках «Ізвоареле Сучевей – Шепіт» та «Руська – Ульма» по обидва боки кордону, налагодження співпраці та покращення матеріальної бази центрів інклюзивної освіти для учнів з особливими можливостями Сучавського повіту та відповідних освітніх установ Чернівецької області, модернізація медичного центру хірургічного лікування епілепсії Сучавської повітової лікарні медичної допомоги Святого Івана Сучавського і травматологічного відділення Чернівецької лікарні швидкої медичної допомоги, розробка і впровадження єдиної системи інформування та оповіщення населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій, створення та просування спільного туристичного маршруту, що охоплює визначні та пам'ятні місця Чернівецької області та Сучавського повіту.

Джерело: <http://oblrada.cv.ua/news/54536/>

АНАТОЛІЙ КРУГЛАШОВ

завідувач кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та міжнародних відносин ЧНУ, доктор історичних наук, професор

ДЕСЯТЬ РОКІВ ГОТУЄМО МАГІСТРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ДЕРЖАВНА СЛУЖБА»

З 2006 року у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича ведеться підготовка магістрів за спеціальністю «Державна служба» (з 2016 р. – «Публічне управління та адміністрування»). Базовим навчальним структурним підрозділом університету, який відповідає за підготовку фахівців спеціальності «Державна служба», є кафедра політології та державного управління факультету історії, політології та державного управління.

Результати діяльності магістратури засвідчують такі основні показники її роботи. За десять років діяльності магістратуру закінчили 305 слухачів, з них 97 за денною та 208 – за заочною формою навчання. Серед випускників магістратури – керівники та заступники голів місцевих органів виконавчої влади, голови районних рад, працівники апарату Верховної Ради України, керівники та співробітники територіальних управлінь, понад 70 керівників управлінь, відділів, спеціалістів Чернівецької обласної державної адміністрації, понад 50 посадових осіб органів місцевого самоврядування тощо.

Поруч із активною навчальною та навчально-виховною роботою науковці кафедри політології та державного управління постійно звертаються до аналізу прикладних та теоретико-концептуальних аспектів державного управління, державної служби та проблем місцевого самоврядування. Серед пріоритетних напрямків наукових досліджень

викладачів магістратури варто відзначити наступні:

- 1) державно-управлінські виміри європейської інтеграції України;
- 2) трансформації політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи у процесі їх європейської інтеграції та можливості використання їх досвіду в Україні;
- 3) європейські практики електронного урядування;
- 4) фінансові механізми державного управлінням регіональним розвитком, із урахуванням європейського досвіду;
- 5) організаційно-правові механізми та нормативно-правове забезпечення діяльності місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування;
- 6) європейський досвід формування державної соціальної політики;
- 7) проблеми етнонаціональної політики та шляхи їх вирішення.

На основі здобутого науково-практичного досвіду викладачів магістратури було проведено низку міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних заходів із державно-управлінських проблем. Ці заходи сприяли налагодженню наукових контактів із фахівцями, експертами з державно-управлінської проблематики Румунії, Молдови, Польщі, Білорусі, Литви, Франції, Словаччини та інших країн. Викладачі кафедри політології та державного управління – активні

учасники наукового життя України та інших країн у царині дослідження управлінських проблем. Викладачі магістратури є авторами понад 40 навчально-методичних праць з проблем державного управління.

Кафедра політології та державного управління у науковій та науково-просвітницькій діяльності тісно співпрацює з територіальним управлінням Національного агентства України з питань державної служби та Чернівецьким регіональним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій. Викладачі кафедри активно залучені до експертної та консультативної діяльності на рівні Чернівецької обласної державної адміністрації, Чернівецької обласної ради, Чернівецької міської Ради. Серед спільних заходів – науково-практичні семінари, тематичні «круглі столи», обговорення законопроектів щодо реформування державного управління та державної служби в Україні. Завідувач кафедри проф. Круглашов А.М. був членом Координаційної Ради при Кабінеті Міністрів України з реалізації ініціативи «Відкритий Уряд» з 2011 по 2014 роки, а з 2014 року є Представником України в Групі незалежних експертів з Європейської Хартії Місцевого самоврядування при Раді Європи.

Тісно та систематично магістратура співпрацює з практиками державного управління та місцевого самоврядування. Зокрема до навчального процесу (викладання курсів, керівництво та рецензування магістерських робіт, робота в Екзаменаційній Комісії) залучені керівники місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Такі форми поєднання теорії і практики у сфері державного управління, які використовуються науковцями кафедри політології та державного управління, надають можливість не тільки здійснювати апробацію результатів наукових досліджень, але й формулювати нові проблемні питання з метою їх подальшого науково-практичного опрацювання та вирішення.

Свідченням належної якості науково-педагогічної роботи кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича стали також результати Всеукраїнського конкурсу «Кращий державний службовець», де наші випускники опинились серед його переможців: Купчанко Марина (2010 р., друге місце), Раєвський Денис (2011 р., друге місце). Викладачі магістратури, спираючись на здобутий досвід, впевнено працюють над подальшим вдосконаленням навчальної, науково-дослідницької та організаційної форм своєї діяльності.

Проект нової редакції Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» рекомендовано Верховній Раді України у другому читанні прийняти в цілому як закон

На засіданні Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування завершено розгляд проекту нової редакції Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (реєстраційний № 2489 від 30.03.2015). Законопроект розроблено Національним агентством України з питань державної служби та подано на розгляд Верховної Ради України Кабінетом Міністрів України.

Засідання Комітету проведено за участю представників громадськості та державних органів.

За результатами розгляду Комітет ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України у другому читанні прийняти проект Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» в цілому як закон.

Джерело: <http://www.nads.gov.ua/>

РУСЛАН СЕНЧУК,

голова Вижницької районної державної адміністрації

ВИЖНИЦЬКИЙ РАЙОН: ВИКЛИКИ, ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

«БВ»: Розкажіть, будь ласка, загалом про Вижницький район: кількість населених пунктів, населення, інфраструктура тощо.

Р.С.: Населення Вижницького району складає 55 тисяч 636 осіб, з них міське налічує 17 тисяч 314 осіб, а сільське – 38 тисяч 322 мешканці.

Маємо 34 населених пункти: два міста – Вижниця і Вашківці, селище міського типу Берегомет та тридцять одне село.

В районі функціонує 52 навчальні заклади: 17 ЗОШ I-III ст. (з них 1 гімназія), 7 ЗОШ I-II ступенів, 8 навчально-виховних комплексів (з них 2 гімназії), 2 позашкільні навчальні заклади та 18 дошкільних навчальних закладів.

На сьогодні, після проведення реформування медичної галузі, в районі функціонують комунальна установа «Вижницька центральна районна лікарня», Берегометський та Вашківський центри первинної медико-санітарної допомоги, 12 амбулаторій загальної практики сімейної медицини та 23 фельдшерсько-акушерські пункти.

У районі розвинена мережа закладів культури. Так, функціонує 73 заклади культури, працює також Вижницька райкіновідеомережа та 13 музеїв.

«БВ»: Яким на сьогодні є соціально-економічний розвиток району?

Р.С.: У 2016 році основні зусилля органів

виконавчої влади та місцевого самоврядування спрямовувались на вирішення нагальних питань економічного і соціального розвитку, наповнення місцевих бюджетів, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, вчасне виконання зобов'язань соціального характеру – у першу чергу щодо надання підтримки учасникам антитерористичної операції, їх сім'ям і вимушеним переселенцям.

Однією з провідних галузей є лісопереробна. Основними лісокористувачами на території району є державне підприємство «Берегометське ЛМГ», Вижницький Держспецлісгосп АПК та НПП «Вижницький». У результаті діяльності цих підприємств за останні 9 місяців було заготовлено 155,4 тисяч кубометрів лісосировини. Пріоритетне завдання влади – забезпечити своїх підприємців і своїх підприємства, які займаються поглибленою переробкою. Одним із кращих виробників нині є підприємство «Форестсервіс» в Іспасі, де виготовляють пиломатеріали, паркет, заготовки для меблів тощо, виходячи на міжнародний ринок, та «Здоровий сон» в Берегометі з виробництва альтернативних видів палива.

Поряд з лісопереробною галуззю у Вижницькому районі розвивається сільське господарство. За 9 місяців цього року всіма категоріями господарств району вироблено

валової продукції сільського господарства на загальну суму 184,2 млн. грн.. Під урожай 2016 року залучено у виробництво 19307 га земель сільськогосподарського призначення, зокрема багаторічні трави посіву минулих років – 3467 га. Аграрії району зібрали 21,8 тис. тонн зернових та зернобобових. Гарний врожай картоплі, ранніх овочів.

Приємно, що інвестиційна діяльність в галузі сільського господарства розширюється. Є співпраця з великими агрохолдингами, зокрема «Мрією», що орендує землі в районі. Завдяки цьому у 2016 році у районну лікарню та Центри первинної медико-санітарної допомоги вдалося завезти медичне обладнання з Франції.

Хочу підкреслити, що як би складно не було, у нас виплачуються і соціальні виплати, і пенсії, і заробітні плати, фінансуються усі галузі. Це дає можливість працювати над реаліями, новими ідеями.

Проведено конкурс на кращий проект опорного закладу, у якому переміг Мигівський навчально-виховний комплекс з філією у Великому.

За кошти районного та обласного бюджету у стаціонарних таборах оздоровлено 274 дитини. Покращена матеріальна база шкіл. Цього року район отримав понад 2 мільйони гривень з державного бюджету на придбання автобусів для учнів. У співфінансуванні з районним бюджетом, а це, відповідно, 70 на 30 %, для потреб району закуплено 2 шкільних автобуси, один з яких передали Іспаській школі, інший – Вижницькій ЗОШ I-III ст.

У культурному житті краян незабутньою подією став відкритий фестиваль-конкурс українського кіно та пісні «Миколайчук-фест». У районі засновано премії імені Валерія Васькова в галузі хореографії, імені Василя Михайлюка в галузі композиторської майстерності та Миколи Шутака в галузі драматургії та театру. Народний аматорський вокально-інструментальний ансамбль «Смерічка» та культпрацівники району взяли участь у концертах для військових у зоні АТО.

«БВ»: Над якими основними напрямками зараз ведеться робота?

Р.С.: Наше першочергове завдання нині – забезпечити соціальні потреби населення, адже в час складної економічної ситуації кількість людей, яким потрібна підтримка держави, зростає. З початку 2016 року профінансовано допомог на суму 135 млн. 237,180 грн. 8 320 сім'ям призначено субсидії на житлово-комунальні послуги.

У нас є 296 учасників АТО, з них більше 200 мають статус учасників бойових дій та отримують усі соціальні пільги, є 104 позитивних рішення місцевих рад про виділення їм земельних ділянок. Відповідно до районної Програми соціальної підтримки сімей загиблих учасників АТО, військовослужбовців і волонтерів, поранених учасників АТО та вшанування пам'яті загиблих на 2015-2016 роки, в 2016 році виплачено одноразову грошову допомогу на суму близько 30 тисяч гривень. Допомогу військовослужбовцям, які захищають Україну від ворога на Сході, сьогодні вважаємо своїм головним завданням.

Діє програма «Турбота», що дає можливість допомагати іншим соціально вразливим верствам населення. З початку року всього надано матеріальну допомогу на суму 300 тис. грн.

Наступне – це ремонт доріг. Дороги – найважливіша складова інфраструктури і найболючіша з проблем. У році, що минає, вдалося виконати чималий обсяг робіт з ремонту доріг. Здійснено ямковий ремонт доріг місцевого значення Р-62 Криворівня-Усть Путила-Старі Кути-Вижниця_Сторожинець-Чернівці, Т-26-01 Чернівці-Вашківці-Путила-КПП «Руська» на суму 1463,6 тис.грн. та проведено ямковий ремонт доріг місцевого значення на суму 2518,6 тис.грн.,

Було ліквідовано ямковості 11013 м², проведено профілювання доріг протяжністю 121,4 км.

У нас також є можливості розвивати підприємництво. Працюємо над тим, аби створити сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу, не допускати необґрунтованої тяганини, зайвих перевірок

тощо. На Вишніччині була і залишається провідною деревообробна галузь. Наше завдання – забезпечити стабільну роботу і кожного підприємства і галузі в цілому, адже вона забезпечує роботою місцеве населення, є найбільшим платником податків, бере на себе соціальні проблеми людей. З цією метою значна увага з боку правоохоронних органів сьогодні приділяється незаконним рубкам і вивезенню лісу.

Наступний напрямок – це надання якісних адміністративних послуг жителям району. Наш адміністративний центр надає 43 види послуг, тут можна отримати 19 видів документів дозвільного характеру. З початку року його послугами скористалися більше шести тисяч громадян. Фахівці центру докладають всіх зусиль, щоб зробити роботу максимально ефективною для кожного жителя району. Разом з тим, завданням адмінцентрів є не лише надання якісних послуг – це, в першу чергу, подолання корупції шляхом запровадження прозорості і спрощення розгляду звернень.

«БВ»: Сьогодні для залучення додаткових фінансових ресурсів радять робити акцент на місцеві особливості. Який напрям у цьому плані Ви вважаєте найбільш перспективним для району? Чим район є цікавим та привабливим для інвесторів?

Р.С.: На початку року вперше в районі було залучено кошти з Програми економічного розвитку і Проекту Європейського Союзу. Завдяки Угоді про партнерство між Програмою розвитку ООН, райдержадміністрацією та районною радою, а також аналогічним угодам з місцевими радами у Банилові, маємо сільськогосподарський кооператив, що займається обробіткою землі, у Долішньому Шепоті заготовляють дикороси. А головне, що цю діяльність є куди розвивати.

Водночас, найбільш перспективним напрямку розвитку і економіки, і соціальної сфери залишається туризм. Враховуючи, що цього року не всі мали можливість оздоровитися на морі, не став популярним південний

регіон, спостерігається підвищений інтерес до туристичних ресурсів Карпат, що дало поштовх до розвитку. Нині послуги в нас надають 54 суб'єкти діяльності, будуються нові турбази, добудовується готельно-туристичний комплекс у Вишніці.

Альтернативна енергетика, розвиток деревообробної та туристичної галузей, агропромислового розвитку – основні напрямки подальшого соціально-економічного розвитку району.

Наш район готовий до взаємовигідного співробітництва з тими, хто бажає інвестувати в розвиток економіки. Ми завжди відкриті до професійного діалогу та ефективної співпраці, кінцева мета яких є заможний район з високими стандартами економіки і суспільного життя.

«БВ»: Район і реформа децентралізації. Яка ситуація на сьогодні?

Р.С.: Об'єднання громад та децентралізація влади – це потреба часу. Нові підходи, нові методи господарювання дадуть можливість розвиватись одній, але великій і спроможній громаді. Це вже підтверджує досвід тих, хто об'єднався. У нашому районі завершується процес формування Вишніцької об'єднаної територіальної громади, куди увійшли села Багна, Черешенька, Виженка, Черногузи, Іспас, Мілієве і Вишніця як центр, а також Вашківецької об'єднаної територіальної громади у складі Карапчева, Замостя, Слободи Банилова з центром у місті Вашківці. 18 грудня відбулися перші вибори до Вишніцької та Вашківецької об'єднаних територіальних громад – обирали депутатів та голів об'єднаних територіальних громад.

«БВ»: З якими проблемами найчастіше доводиться зустрічатися?

Р.С.: Однією з основних проблем є, все ж таки, недостатнє фінансування. Особливо це стосується ремонту доріг, об'єктів соціальної інфраструктури – лікарень, шкіл, закладів культури. Більшість об'єктів залишилися у спадок. Нині вони потребують капітального

ремонту, але, на жаль, коштів ледь вистачає лише на те, аби утримувати їх в нормальному стані. Потребує капітального ремонту асфальтно-дорожнє покриття доріг Р-62 та Т 26-01, які є основними артеріями району.

Ще однією проблемою, яка постала перед органами влади всіх рівнів – це відсутність кваліфікованих кадрів. У державному управлінні, зокрема бракує менеджерів, фахівців, які здатні не лише виконувати вказівки керівництва, але й проявляти ініціативу, креативність, вживати заходів щодо покращення роботи у своїй галузі.

На жаль, район залишається сировинним придатком. Актуальною проблемою залишається запровадження поглибленої переробки деревини. Не в повній мірі використовується наявний потенціал району для розвитку сільського господарства. Постає потреба для належного зберігання та переробки сільськогосподарської продукції.

«БВ»: Якими успіхами можете похвалитися?

Р.С.: Нині головне те, що нам вдалося зберегти стабільну суспільно-політичну ситуацію в районі та налагодити тісну співпрацю з міськими, селищною та сільськими радами, районною радою, народними депутатами України, депутатами обласної ради від Вижниччини.

Завдяки спільним зусиллям в цьому році згідно із Постановою Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 року №395 «Деякі питання надання у 2016 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій» район отримав фінансування в сумі 7079,2 тис. грн. За ці кошти, проведено роботи із заміни віконних блоків і дверей у НВК «Берегометська гімназія»,

Коритненській загальноосвітній школі І-ІІІ ст., Вижницькій гімназії, Лопушнянській загальноосвітній школі І-ІІІ ст., Лукавецькій загальноосвітній школі І-ІІІ ст.

Проводяться роботи по реконструкції будівлі Вижницької гімназії.

Проведено поточний ремонт та утеплення приміщень Коритненської ЗОШ І-ІІІ ст.

Згідно із розпорядженням Кабміну на будівництво дошкільного навчального закладу у селі Карапчів (кошторисна вартість 26921,3 тис. грн.) на 2016 рік виділено 8621,903 тис. грн., роботи вже розпочато.

На порядку денному нині – наближення до людей надання якісних медичних послуг. З цією метою завершено будівництво ФАП у селі Виженка, реконструкцію ФАП у Банилові.

Ми пишаємося також багатовіковими традиціями, самобутніми звичаями, які дбайливо примножуються поколіннями наших краян. На Вижниччині впродовж усього року проводиться чимало мистецьких заходів. Крім вже традиційних – Вашківецької Переберії, Фестивалю Коляди, Свята Писанки. Перелік заходів поповнився ще дуже цікавим фестивалем, який запровадили цього року відділ культури з нагоди 75-річчя Івана Миколайчука – «Миколайчук-фест», що об'єднав навколо себе талановитих співаків, молодих режисерів з усієї України. Сподіваємося, що надалі фестиваль стане традиційним і перетворить Вижницю ще й в кіномистецьким осередком.

Інтерв'ю для «Буковинського вісника» підготувала Юлія Королюк - начальник відділу внутрішньої політики та доступу до публічної інформації Вижницької районної державної адміністрації

(Фото: <http://vnrd.gov.ua/index.php/component/content/>)

ЮЛІЯ КОРОЛЮК,

**начальник відділу внутрішньої
політики та доступу до публічної
інформації Вишницької районної
державної адміністрації**

ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ ПОЗА МЕЖАМИ ЗОНИ КОМФОРТУ

Вона вишиває бісером, читає книги та вправно “тягає залізо” у тренажерному залі, а найголовніше, що для неї її робота – це стиль життя.

Сьогодні під прицілом уваги чарівна буковинка та тендітна дівчина – Юлія Королук, начальник відділу внутрішньої політики та доступу до публічної інформації Вишницької районної державної адміністрації, представниця з Чернівецької області на Всеукраїнському конкурсі “Кращий державний службовець” у 2016 році.

Ні для кого не секрет, що на плечі державних службовців лягає основний тягар відповідальності за реалізацію державної політики, спрямованої на якісне оновлення всіх сфер життя країни.

Професіоналізація кадрового забезпечення є стійкою тенденцією розвитку державної служби в Україні, яка, зокрема, є квінтесенцією новоприйнятого Закону України “Про державну службу” від 10 грудня 2015 року № 889-VIII, в якому професіоналізм задекларовано як базовий принцип.

Саме тому з метою зростання професіоналізму службовців, підвищення рівня їх кваліфікаційної майстерності, авторитету державної служби Головним управлінням державної служби України ще у 2008 році було започатковано Всеукраїнський конкурс “Кращий державний службовець”, завдяки якому і

здійснюється пошук професійних державних службовців України, поширення досвіду їхньої діяльності, виховання на їхньому прикладі молодих спеціалістів, підвищення ролі та популяризація професії державних службовців, формування позитивної думки громадян щодо іміджу служби, покращення якості надання послуг громадянам.

У жовтні цього року у місті Київ на базі Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України Національним агентством України з питань державної служби проведено завершальний третій тур щорічного Всеукраїнського конкурсу “Кращий державний службовець”, під час якого учасники проходили такі випробовування як мультимедійна презентація та захист творчих робіт, представлення власної професійної діяльності, а також ділова гра. Вони мали змогу продемонструвати своє вміння вирішувати конкретні управлінські завдання.

І саме ця тендітна дівчина виборола можливість представити Чернівецьку область серед номінантів у категорії “Кращий керівник”. Юля посіла дванадцяте місце у номінації “Кращий керівник” серед тридцяти учасників з усіх регіонів України, котрі виборювали першість у номінаціях “Кращий керівник” та “Кращий спеціаліст”. Ми зустрілися з Юлею і попросили її поділитися враженнями про участь у Конкурсі.

– Ви стали однією із переможців престижного конкурсу на обласному рівні, який проводився у місті Чернівці, довівши, що гідні звання кращого державного службовця в області. Розкажіть, як розпочинався Ваш шлях на державній службі.

Закінчивши історичний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, почала працювати на радіо у місті Вижниця. Робота мені надзвичайно сподобалася, адже працюючи там, завжди була у вирі подій, що відбуваються в районі, спілкувалася з багатьма цікавими людьми. Тому коли у 2012 році мені запропонували працювати начальником відділу внутрішньої політики та доступу до публічної інформації РДА, я з задоволенням погодилася. Хоча, чесно кажучи, були і побоювання, що відповідальність, яка лягла на мої плечі, буде надто важкою. Адже робота у такому структурному підрозділі передбачає виконання чималої низки завдань.

– Чому Ви вирішили взяти участь у Конкурсі? І які Ваші враження від участі у ньому?

Не буду лукавити – все відбувалося досить-таки прозаїчно. Взяти участь у Всеукраїнському конкурсі “Кращий державний службовець” мені запропонував заступник голови райдержадміністрації. Після перемоги на районному етапі на мене чекав обласний етап Конкурсу. Я і не сподівалася, що цей проект із розвитку персоналу може бути настільки цікавим, пізнавальним та емоційно напруженим, адже для того, щоб достойно виступити, потрібно було комплексно готуватися, тут вам не тестові завдання, як ми звикли, а постійний пошук літератури у бібліотеках, на відповідних сайтах, збір та обробка інформації для обраної мною теми «Держава і розвиток інститутів громадянського суспільства».

Своєю темою я хотіла показати, що органи державної влади можуть допомогти у розвитку громадянського суспільства. Звісно, органи влади не можуть «побудувати» громадянське суспільство, наприклад, примусити громадян створювати громадські організації,

профспілки або проводити мітинги. Але держава точно здатна створити сприятливі умови для його розвитку, зокрема, сприятливу податкову систему для розвитку благодійництва, залучення організацій до надання соціальних послуг, проводити консультації з громадськістю і враховувати пропозиції тощо.

Враження – позитивні, адже Конкурс дав мені можливість розкрити себе, свій потенціал, а головне – повірити у власні сили.

– Отож, після перемоги на обласному рівні слідувала серйозна підготовка до Всеукраїнського рівня? Які випробування на Вас там очікували?

Програма III етапу була досить насиченою: ми слухали лекції, брали участь у тренінгах. В першу чергу необхідно було підготувати творчу роботу на одну з запропонованих тем. Попереду всіх чекав ще й захист цих робіт. Крім того, кожен учасник мав презентувати свою професійну діяльність, акцентуючи увагу на основних питаннях, над якими працює, що вже вдалося зробити та що ще попереду, надати певні пропозиції. Також нам, конкурсантам, було запропоновано зіграти в ділову гру.

Принагідно хотіла б подякувати за підтримку та підготовку до заключного етапу Конкурсу працівникам Міжрегіонального управління Нацдержслужби у Чернівецькій, Івано-Франківській та Тернопільській областях.

– Розкажіть, чи траплялися якісь курйозні випадки на завершальному Всеукраїнському рівні Конкурсу, який проходив у столиці?

Так, звісно. Дехто з конкурсантів підійшов досить творчо та з гумором до своїх виступів, що звичайно підняло настрій всім, як учасникам, так і членам журі. Хочу відзначити, що всі випробування III етапу відбувалися у доброзичливій обстановці. Незважаючи на те, що всі ми були конкурентами, під час Конкурсу панувала дружня та тепла атмосфера.

Всі три дні перебування у столиці запам'яталися цікавими заходами та змістовним спілкуванням.

– Скажіть, Юлю, Ви задоволені власним виступом? Як оцінюєте, власне, і виступи конкурентів з інших областей?

За моїми спостереженнями, рівень учасників III туру Конкурсу досить високий, тому звісно, ще є над чим працювати. Теми творчих робіт, конкурсанти обирали залежно від сфери своєї діяльності і демонстрували високу обізнаність та компетентність. Кожен по-різному підходив до презентації своєї діяльності, творчої роботи, застосовуючи аудіо- та відеоматеріали.

Вважаю, що краще результат роботи видно збоку. Хоча загалом власним виступом задоволена.

– На Вашу думку, чого саме не вистачило для того, щоб потрапити до числа призерів?

Думаю, з цим питанням краще звернутися до членів журі. Разом з тим, для мене цей Конкурс дав шанс повірити у себе та продемонстрував те, що є над чим працювати та куди розвиватися.

– Що, на Вашу думку, слід було б зробити для привабливості зазначеного проекту з розвитку персоналу?

Напевно, знову повторюся, але Конкурс дає можливість, в першу чергу, повірити в себе, розвиватися, так скажемо, вийти із зони комфорту. Деякий час тому можна було говорити про матеріальний стимул. Разом з тим, сьогодні матеріальне заохочення для переможців III етапу досить суттєве. Тому в цьому контексті говорила б про бажання самих державних службовців до саморозвитку, самовдосконалення, підвищення своєї професійної діяльності.

– Що ж далі?

Для мене основне – це продовжувати працювати, відповідально та добросовісно виконувати покладені на мене обов'язки.

– Знаю, що одним із Ваших напрямків роботи є розвиток видавничої справи (розроблено районну Програму розвитку інформаційної та видавничої галузей на 2016-2017 роки)? Розкажіть, будь ласка, читачам про нього

Вже декілька років поспіль у нашому районі діє Програма розвитку інформаційної та видавничої галузей. Це дає можливість укладати угоди з місцевими засобами масової інформації щодо висвітлення діяльності органів влади, а також надавати фінансову підтримку авторам Вижниччини для випуску їхніх творів. Так, цього року за кошти з районного бюджету було видано літературно-мистецький журнал “Німчич”, який визнаний одним з кращих в Україні та путівник Вижницького району, де відображено історію Вижниччини, пам'ятки архітектури, визначні місця, народне мистецтво, відомі люди, які були вихідцями з нашого краю, а нині відомі на весь світ. Думаю, такі друковані перлини зацікавлять як і громадян України, так і туристів.

– Отож, по завершенню нашої розмови, що б Ви побажали майбутнім конкурсантам?

По-перше, вірити в себе та свої сили. По-друге, не боятися брати участь у таких проєктах, не розслаблятися при підготовці та належно готуватися до них.

Щиро дякую Юлі за цікаву та змістовну розмову!

І, підсумовуючи, хочу зазначити, що, власне, приклад тендітної ззовні дівчини зі стійким характером нам ще раз підтверджує, що не перемога робить нас сильними, а боротьба.

Розмову вела Тетяна Лукашук, головний спеціаліст Міжрегіонального управління Нацдержслужби у Чернівецькій, Івано-Франківській та Тернопільській областях

МАКСИМ ЛУКІНЮК,

*юрист обласної організації
«Комітет виборців України»*

СУДОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ. ГОЛОВНІ ЗМІНИ

30 вересня 2016 року набули чинності зміни до Конституції України в частині правосуддя, що, в свою чергу, після ухвалення відповідних законодавчих актів, передбачає проведення повномасштабної судової реформи в інтересах суспільства. Вступив у дію і Закон України «Про судоустрій і статус суддів».

Що має на меті реформа? Насамперед, вона спрямована на оптимізацію судової системи. Так, замість Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого адміністративного суду України та Вищого господарського суду України створюється новий Верховний Суд (ВС) – суд касаційної інстанції з розгляду цивільних, кримінальних, адміністративних і господарських справ – найвищий суд у системі судоустрою України. Система знову стає трирівневою: суди першої інстанції, апеляційні суди і Верховний суд.

Верховний суд має бути створений з моменту обрання 65 суддів, але не пізніше, ніж до 1 квітня 2017 року. До його функцій належатиме розгляд справ як суду касаційної (третьої) інстанції, інколи – як суду першої або апеляційної інстанції; узагальнення судової практики; подання висновків щодо законопроектів на судову тематику; оцінка дій Президента та надання висновку про наявність в них злочину; забезпечення однакового застосування норм права судами.

Максимальна кількість суддів – 200. Очолює його Голова Верховного Суду.

Яка структура Верховного Суду? Велика Палата Верховного Суду – входить 21 суддя;

Касаційний адміністративний суд – очолює Голова касаційного суду, також

обирається заступник; Касаційний господарський суд – очолює Голова касаційного суду, також обирається заступник; Касаційний кримінальний суд – очолює Голова касаційного суду, також обирається заступник; Касаційний цивільний суд – очолює Голова касаційного суду, також обирається заступник.

Суддів ВС консультує Науково-консультативна рада, організацію діяльності ВС забезпечує апарат Верховного Суду. Вони є допоміжними органами.

Конкурс з відбору суддів Верховного Суду проводить Вища кваліфікаційна комісія суддів (ВККС). Власне, конкурсний відбір суддів до найвищої судової інстанції є чи не найважливішою новелою законодавства. За добором кандидатів буде стежити Громадська рада доброчесності, яка складатиметься з представників громадянського суспільства. Окрім того, буде запущено відкриту систему електронних дос'є суддів. У суддівському дос'є буде інформація щодо дотримання кодексу суддівської етики, моніторинг способу життя судді, декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, декларація родинних зв'язків та декларація доброчесності судді.

Змінено назву Вищої ради юстиції, тепер це Вища рада правосуддя (ВРП) і вона має значні повноваження щодо призначення та звільнення суддів, а також перейняла дисциплінарні повноваження від ВККС. Відтепер суддів звільнятимуть за неможливість підтвердити законність набуття статків. Щороку вони зобов'язані подавати до ВККС декларацію родинних зв'язків та декларацію доброчесності. За допомогою першої можна буде побачити, чи є у

суддів конфлікт інтересів, інша у випадку неправдивості стає підставою для звільнення судді.

Обрати нових членів ВРП та реорганізувати Рад'юст повинні за два роки. Для того, щоб стати суддею ВС, кандидат повинен відповідати наступним критеріям: вік – 30-65 років, вища юридична освіта, доброчесність, володіння державною мовою.

Суддею може стати особа, яка має суддівський стаж не менше десяти років або має науковий ступінь у сфері права та займається правовими дослідженнями щонайменше десять років, або має адвокатський досвід щонайменше десять років, або має сукупний стаж у зазначених сферах щонайменше десять років.

Окрім того, претендент на посаду має скласти кваліфікаційний іспит.

Не може бути суддею ВС: недієздатна особа; особа, що має психічні розлади; особа, яка має незняту чи непогашену судимість.

Суддею ВС не може також стати суддя, який раніше провалив кваліфікаційне оцінювання чи був звільнений з посади судді.

Гарантією правосуддя мають стати високі вимоги до судді. Зокрема, має проводитися моніторинг способу життя, здійснюватися регулярне оцінювання судді та кваліфікаційне оцінювання. Критерії оцінювання – компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо), професійна етика та доброчесність.

Призначення судді здійснюватиметься наступним чином: ВККС встановлює формат іспитів, проводить оцінювання і дає рекомендації ВРП про призначення до Президента. Президент, у свою чергу, призначає суддю. При цьому, судді добираються через відкритий конкурс безстроково, Президенту залишаються церемоніальні повноваження призначення судді за поданням ВРП. Таким чином не допускається політичний вплив, адже після призначення будь-який зв'язок між суддею і Президентом припиняється.

Кар'єрний рух здійснює виключно ВРП через відкриті конкурси. ВРП також здійснює всі дисциплінарні повноваження.

Причини для звільнення судді за рішенням ВРП наступні: непроходження кваліфікаційного оцінювання; непідтвердження легальності джерел походження майна; відмова від переве-

дення до іншого суду у випадку реорганізації чи ліквідації; неможливість здійснювати повноваження через стан здоров'я; порушення вимог сумісництва; вчинення серйозних дисциплінарних порушень; заява про звільнення.

Повноваження можуть бути припинені у таких випадках: досягнення 65-річного віку; припинення українського громадянства чинабуття громадянства іншої держави, рішення суду про визнання померлим/безвісти зниклим чи недієздатним; смерть; набрання законної сили обвинувальним вироком суду.

Нововведенням є участь громадськості у системі правосуддя. Громадська рада доброчесності створюється з метою сприяння Вищій кваліфікаційній комісії суддів України у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікованого оцінювання). Функціями Громадської ради є, зокрема, збір та аналіз інформації про суддів, надання їй ВККС, участь в засіданнях ВККС при кваліфікаційному оцінюванні, а також можливість про надання висновку про невідповідність судді (кандидата на посаду судді), що включаються до суддівського досьє. Таким чином громадськість вперше отримує право здійснювати превентивний контроль за формуванням суддівського корпусу, хоча і в обмеженому обсязі.

Новий закон дещо обмежив колишню суддівську недоторканність. В документі сказано, що суддя може бути затриманий у двох випадках. Перший з них працює тоді, коли Вища рада правосуддя надала згоду на затримання судді у зв'язку із кримінальним чи адміністративним порушенням. Другий – коли затримання відбувається під час чи відразу після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Наступним кроком у судовій реформі має стати прийняття низки законодавчих актів, зокрема необхідно підготувати та ухвалити нову редакцію закону про адвокатуру та адвокатську діяльність з урахуванням нових конституційних положень, прийняти нові редакції процесуальних кодексів, підготувати та прийняти закон про вищу юридичну освіту, підготувати та ухвалити нову редакцію закону про Конституційний Суд України.

СВІТЛАНА СКРИГУНЕЦЬ,
*начальник відділу у справах сім'ї
та молоді Чернівецької міської ради*

СВІТЛАНА ОЛЕКСІЙЧУК,

*головний спеціаліст відділу у справах
сім'ї та молоді
Чернівецької міської ради*

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА МІСТА ЧЕРНІВЦІВ

Молодь в усі часи є найменш консервативною за своїми ціннісними орієнтаціями, найбільш чутливо реагувала на соціальні зміни, їй притаманне негативне ставлення до порушення демократичних норм, законів, моральних принципів, тому можна з повним правом розглядати молодь, а особливо студентство, своєрідним барометром соціально-економічного та політичного стану суспільства.

Для України, як для держави, яка тільки починає свій якісно новий розвиток, одним із найважливіших завдань є громадянське, національно-патріотичне виховання дітей та молоді, їх залучення до соціально-політичних та економічних перетворень, процесу інтеграції України до світової спільноти.

Участь молоді не є самоцілью, а засобом для досягнення позитивних змін у житті молодих людей та побудові кращого суспільства¹.

Забезпечення соціального становлення і розвитку молоді, реалізації її конституційних прав та свобод потребує посилення координації зусиль держави і громадськості в цьому напрямі, обумовлює необхідність плідної співпраці.

Важливим аспектом реалізації молодіжної політики є діяльність молодіжних неурядових

громадських організацій.

Молодіжний організований рух в місті об'єднує в своїх лавах переважну меншість молоді (близько 10%). Порівнювати з Європою, де в різних країнах в об'єднаннях молоді складає від 60 до 80%, дуже важко.

За форматом об'єднання молодіжні організації можна поділити на наступні типи: припартійні молодіжні організації, молодіжні організації за виховними напрямками або ідеологічно орієнтовані.

За типом переважають організації, авторитет яких стоїть на авторитеті лідерів. Є лідер – є організація. Немає лідера – організація зникає.

Молоді люди є різномірною групою, тож всі вони мають різні потреби у житті та очікування. В рамках місцевої молодіжної політики та з наявними ресурсами скоріше за все неможливо врахувати абсолютно всі потреби молоді, тож вкрай важливо визначити пріоритети¹.

Ядром студентства є органи студентського самоврядування, діяльність яких спрямована на удосконалення навчально-виховного процесу з метою підвищення якості знань, виховання духовності і культури студентів, зростання у студентів соціальної активності та відповідаль-

ності за доручену справу.

Студентське самоврядування є важливим фактором розвитку суспільства, виявлення потенційних лідерів, вироблення у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації.

В місті Чернівцях з 2002 року розпочав свою діяльність Чернівецький міський студентський парламент. Згідно з положенням «Про діяльність Чернівецького міського студентського парламенту», затвердженого в 2011 році, Чернівецький міський студентський парламент (далі ЧМСП або парламент) є вищим представницьким органом студентської молоді міста. Основною метою створення та діяльності ЧМСП є створення сприятливих умов для реалізації прав та захисту правових, економічних, соціальних, культурних та спортивних інтересів студентів вищих навчальних закладів (далі по тексту ВНЗ) міста I-IV рівня акредитації, а також сприяння створенню свідомого студентського суспільства міста Чернівці.

Фінансове, організаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності парламенту здійснюється Відділом у справах сім'ї та молоді Чернівецької міської ради, а також за рахунок власних засобів, засобів спонсорів та меценатів².

Члени ЧМСП постійно організовують цікаві, а головне корисні заходи. З числа останніх проведених: школа особистого розвитку студентства, де лекції проводили успішні люди Чернівців, відвідини Сесійного будинку Верховної Ради України, де під час екскурсії чернівецька молодь відвідала пленарне засідання Верховної Ради України, дізналася про головний корпус парламенту, його історію та особливості, а також про роботу апарату Верховної Ради, взаємодію депутатів під час пленарних засідань. У день Святого Миколая щорічно депутати Чернівецького міського студентського парламенту з подарунками та розважальною програмою відвідують Буковинський обласний центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Особлива дитина» та багато інших заходів.

Починаючи з 1997 року Чернівецька міська рада щорічно до Дня студента збирає талановиту молодь міста в сесійній залі. Керуючись п.6 статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», на виконання Закону України

«Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», Указу Президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти» від 17.04.2002 року № 347/2002, з метою стимулювання молоді до оволодіння знаннями, заохочення до наукового пошуку молодих науковців, вироблення активної громадської позиції, виконавчий комітет міської ради в 2002 році прийняв Положення «Про нагородження премією міської ради кращих студентів вищих навчальних закладів міста Чернівців I - IV рівнів акредитації».

Щорічно Премією міської ради відзначаються кращі 43 студенти як державних, так і недержавних вищих закладів освіти I - IV рівнів акредитації в м. Чернівцях, які, протягом останнього навчального року навчаються на «добре» і «відмінно», гідно представляють вищі навчальні заклади (місто) на обласних, усеукраїнських, міжнародних предметних олімпіадах, творчих конкурсах, науково-практичних семінарах, конференціях, спортивних змаганнях, ведуть важливі наукові дослідження, беруть активну участь в громадсько-політичному житті міста. Розпорядженням міського голови кандидатам присвоюється звання «Лауреат премії Чернівецької міської ради», вручаються Дипломи I та II степенів та грошова винагорода.

Кандидатури для нагородження Премією висувуються закладами освіти. Механізм відбору кандидатів заклад встановлює самостійно. Рекомендації щодо кандидатур подаються до відділу у справах сім'ї та молоді міської ради у формі обґрунтованого подання, яке включає характеристику основних досягнень кандидата, підписаного керівником і головою студентського профкому. Термін подачі рекомендацій – жовтень кожного року³.

Крім того, доброю традицією в житті студентів міста є щорічний загальноміський конкурс «Студент року». Захід започатковано з метою організації змістовного дозвілля студентської молоді та пошуку талантів в м. Чернівцях. Цьогоріч в свята маленький ювілей – 15 років.

Цей захід є улюбленим як для студентів так і для викладачів, адже саме тут студенти розкриваються повністю, демонструють нові грані свого таланту перед чималою публікою, керівництвом навчального закладу, який пред-

ставляють, очільниками міста та поважним журі. Для багатьох студентів участь в конкурсі стає стартом для подальших творчих досягнень. З 2001 року конкурсні завдання, які проходять учасники практично незмінні. Студенти змагаються в 4 тури.

I тур «Фотогазета». Учасники пропонують на розгляд журі фотогазету у форматі А1 (ватман) в якій за допомогою фотокарток та підписів до них розповідають про свою участь в житті навчального закладу. Оцінюється зовнішній вигляд, оформлення, зміст та дотепність. Максимальна оцінка 5 балів.

II тур «Приємно познайомитись, відеопрезентація». Вихід у національних костюмах. Учасники за хвилину у віршованій гумористичній, дотепній формі розповідають про себе та доводять чому саме вони гідні звання «Студент року». Оцінюється: оригінальність, почуття гумору, презентабельність, вміння декламувати (українською мовою). Максимальна оцінка 5 балів.

III тур «Конкурс талантів». Учасники за 2 хвилини 30 секунд у довільній формі розкривають свої таланти (фрагмент КВК, сценка, танець, пісня. Оцінюється артистичність та творчі здібності. Можна залучати групу підтримки. Максимальна оцінка 5 балів.

IV тур «Театралізоване дійство». Учасники розігрують театралізоване дійство на задану тему. Оцінюється: винахідливість, презентація, широта розкриття заданого образу. Максимальна оцінка 5 балів⁴.

Важливою складовою проведення конкурсу «Студент року» є благодійна акція. Щорічно зібрані кошти спрямовуються на покращення життя молоді пільгових категорій.

В планах відділу спільно з Міністерством молоді та спорту розробити та затвердити Положення «Про проведення Всеукраїнського конкурсу Студент року» на базі міста Чернівців. В жовтні 2016 року відбулась зустріч із заступником міністра ММС, де було обговорено таку можливість.

Відділ у справах сім'ї та молоді розуміє, що молодим людям необхідно мати місце для проведення зустрічей, власного часу чи власних заходів. Саме тому подано пропозицію до керівництва міста щодо створення молодіжного центру. Молодіжний центр – це відкритий простір для роботи, відпочинку та розвитку молодіжних організацій за принципами доступності та спільної відповідальності. Такі центри вже активно діють в Києві, на Волині, в Закарпатській, Тернопільській областях. Згадані центри є прикладами реформування державної молодіжної політики, що працює форматі коворкінгу чи хабу. Заснування молодіжного центру в Чернівцях надасть новий поштовх в розвитку молодіжної політики, дозволить якісно та з користю використовувати безцінний ресурс – різноманітні студентські ініціативи на благо міста та суспільства в цілому.

Безпосередня робота з молодими людьми та залучення їх до процесів консультації допомагає створити можливість для отримання достовірної інформації про потреби молоді. Цілком зрозуміло, що без участі молоді в суспільно-політичних процесах життя міста було б неповними, одностороннім та «несучасним». Для того, щоб іти в ногу з часом просто необхідно прислухатися до думок всіх категорій населення, особливо до тих, кому належить майбутнє.

Список використаних джерел:

1. «Скажи своє слово!» Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. Рада Європи, 2015
2. Чернівецький міський студентський парламент. Офіційна інтернет сторінка Чернівецької міської ради. <http://chernivtsy.eu/portal/mis-kij-students-kij-parlament>.
3. Рішення №1067 Про Положення про нагородження премією міської ради кращих студентів вищих навчальних закладів міста Чернівців I- IV рівнів акредитації та визнання таким, що втратило чинність, рішення виконавчого комітету міської ради від 05.11.97р. № 788/21.
4. Конкурсні завдання Чернівецького загальноміського конкурсу «Студент року».

ВАСИЛЬ РАВЛИК,

*голова Сокирянської міської
об'єднаної територіальної громади*

МОЖНА ПО-РІЗНОМУ СТАВИТИСЯ ДО РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ, АЛЕ ЛИШАТИСЯ НА ТОМУ МІСЦІ, ДЕ МИ Є ЗАРАЗ, НЕМОЖЛИВО

Можна по-різному ставитися до реформи децентралізації влади, можна по-різному її сприймати, але я переконаний в тому, що лишатися на тому місці, де ми є зараз, неможливо. Ми мусимо рухатися вперед. А щоб рухатися вперед, маємо чітко знати, куди йдемо і чого хочемо. Використовувати, скажімо, ту систему влади, яка існує ще з радянських часів, означає, на мій погляд, іти вперед із повернутою назад головою. Це неможливо. Громади мають розвиватися, має розвиватися місцеве самоврядування, інакше неможливим є розвиток країни загалом.

Я є палким прихильником реформи, навіть незважаючи на ті проблемні питання, які виникають в процесі. Які з них основні? Насамперед, це непоінформованість громадян про саму реформу, її суть і значення для місцевих громад. Інформаційна кампанія мала б проводитися на рівні держави, потрібно було створити соціальні ролики, дати коментарі фахівців, роз'яснення тощо і транслювати це на центральних каналах, щоб зацікавити людей. Цього не було зроблено, натомість відповідальність за інформування населення поклали на місцеві державні адміністрації, які просто від цього самоусунулись. Більше того, місцеві районні адміністрації, на мій погляд, протидіють реформі.

Друга проблема – це законодавчі прогалини. Ми, голови об'єднаних територіальних громад, ідемо вперед і бачимо, що наш парламент на ходу коригує закони, які мали бути попереду, якими ми мали користуватися. Мене особисто

дуже болить закон про дооб'єднання громад, тому що ми зараз маємо відповідні рішення сільських рад, а ці рішення лежать в сейфі і реалізувати ми їх не можемо.

Ще один важливий момент – це зволікання з прийняттям закону про передачу земель комунальної власності за межами населених пунктів у комунальну власність об'єднаних громад. Це той закон, якого ми чекаємо давно, це закон, який би вніс, нарешті, якусь справедливість у взаємостосунки між органами державної виконавчої влади, що розпоряджаються землями, і це закон, який нарешті дав би нам право вирішувати самостійно питання земельного характеру. Для прикладу, в процесі роботи об'єднаної громади ми зіткнулися з тим, що виявили в селі, яке до нас приєдналося, 81.3 гектари необлікованої землі, яка використовується ТОВ «Сварог-Буковина». Це серйозні надходження, які недоотримано бюджетом. Ми говоримо сьогодні про депресивні села, і земля – їх основний ресурс, який сьогодні повною мірою не використаний. Коли всі будуть сплачувати земельний податок, орендну плату, а розмір цієї орендної плати встановлюватиме рада об'єднаної громади, то це якраз і буде тим ресурсом, який надійде у ці депресивні села.

Таким чином, законодавче поле сьогодні – це непочатий край роботи. Для того, щоб успішно реалізувати реформу, потрібно внести зміни до 500 законодавчих і підзаконних нормативних актів.

На жаль, цей процес відбувається дуже по-

вільно, і відсутність правової бази ми відчуваємо, буквально, на кожному кроці.

Наступна проблема – це протидія. Як я уже зазначав, ті, хто мав би сприяти реформуванню, допомагати реформі і просувати її, створюють перешкоди. На мій погляд, тут дві складових. Перша – це районна влада, яка не хоче ділитися ресурсами і повноваженнями, прагне зберегти за всім контроль, на все впливати, і таким чином намагається всіяко – відкрито, закрито – робити все для того, аби реформа не просувалася. І другий важливий аспект – це також небажання сільських голів втратити свої повноваження. Чомусь серед них панує така думка, що якщо вони перестануть бути сільськими головами, то не зможуть вирішувати ніяких питань. Взагалі я вважаю, що термін «староста» не дуже вдалий, він сприймається якось неоднозначно. Таким чином внаслідок цієї протидії реформа у нас гальмується.

Ну і, звичайно, варто зупинитись також на перевагах реформи і тих досягненнях, які ми вже маємо. В умовах об'єднаної громади ми працюємо вже 9 місяців. Якщо бюджет Сокирянської міської ради до об'єднання складав 4,5 млн. – це власні надходження, то зараз із міжбюджетними трансферами об'єднана територіальна громада має 32 млн. 850 тис., до того ж, перевиконання за 6 місяців склало майже 3 млн., за 9 місяців – 4 млн. сумарно. Отже, ми маємо фінансовий ресурс в розмірі близько 40 мільйонів гривень. Ми відчули можливість, як не пафосно це звучить, бути господарями на своїй землі. Але це так і є. Ми маємо кошти, які дозволяють вирішити питання, що не вирішувалися роками. 10 млн. 8 тис. грн. – це освітня субвенція на 4 школи, 6 млн. 914 тис 700 грн. – медична субвенція, 895 тис – це базова дотація, але власні надходження, заплановані на рік – 14 млн. 300 тис. грн. і чотири мільйони гривень перевиконання бюджету за підсумками 9 місяців роботи дали можливість вирішити низку соціальних питань, пролікувати хворих, на яких коштів медичної субвенції не вистачає. Наприклад, у нас є в громаді двоє хворих з пересадженими органами, на їх лікування необхідні кошти, і ми передбачили зараз до кінця року 100 тис. грн. на їх лікування, ще 45 тис. грн. – на лікування хворої дитини, яка потребує спецхарчування.

В минулому році, ще до об'єднання, ми ввели в експлуатацію нові очисні споруди. Це теж, на мій погляд, важливий стратегічний об'єкт. Його будівництво тривало довгий час, вартість складала 4,5 млн. грн. Зважаючи на те, що в тарифі на водовідведення 80% – це вартість електроенергії, то ціна, у зв'язку із подорожчанням енергоносіїв, із 2,50 грн. зросла сьогодні до 10 грн. Тому ми зразу передбачили в бюджеті суму компенсації комунальному підприємству у вигляді дотації, щоб люди не відчули такої величезної різниці, і підняли тарифи до 5 грн, а решту виплачуємо з бюджету.

Проводимо ремонт доріг, які не ремонтувалися роками через брак коштів. Проводимо низку інших заходів. Для прикладу, відповідно до законодавства у цьому фінансовому році безкоштовно мають харчуватися тільки ті діти, які належать до пільгових категорій. Ми ж знайшли можливість харчувати всіх без виключення дітей 1-4 класів за кошти місцевого бюджету. Запровадили також надбавку вчителям за престижність праці у розмірі 10%, а це досить серйозний стимул. В результаті, по району середня зарплата педпрацівників складає близько 2600 грн., у нас в об'єднаній територіальній громаді – 4100 грн.

Реалізуємо окремі проекти за рахунок коштів, які виділені нам на розвиток інфраструктури – 2 млн. 306 тисяч. Ніби і невелика сума, і разом з тим – це капітальний ремонт спортивного залу, дві замінені теплотраси, нові вікна в школі, ремонт доріг з асфальтобетонним покриттям, придбання техніки, низка інших заходів, які раніше не виконувалися.

Також, якщо говорити про позитив, важливе значення має розширення повноважень: ми маємо реєстраційну службу, яка займається державною реєстрацією речових прав на нерухоме майно, державною реєстрацією юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців тощо, і це дає доходи в бюджет ОТГ, за 9 місяців поточного року отримано близько 70 тис. грн. Це ЦНАП, який успішно працює, і в результаті цього нашим мешканцям не доводиться їздити в Чернівці, щоб отримати певні адміністративні послуги. Тобто переваги є очевидними. Низка причин, про які говорилося вище, до певної міри сповільнюють розвиток громади, але в тому, що реформа незворотна і треба рухатися вперед, я твердо переконаний.

ВОЛОДИМИР ЧОБОТАРЬ,

*староста села Червона Діброва
Глибоцької об'єднаної
територіальної громади*

ЛЮДИ ЗРОЗУМІЛИ, ЩО РЕФОРМА – ЦЕ ПРАВИЛЬНИЙ КРОК

«БВ»: Скажіть, будь ласка, чому Ви вирішили стати старостою? Це було Ваше власне рішення, чи чиясь ініціатива?

В.Ч.: Це було свідоме і зважене рішення. Раніше я був просто активним громадським діячем і в цьому статусі займався вирішенням якихось питань, але потім прийшло розуміння, що коли ти є складовою владного механізму, то маєш більше можливостей керувати цим процесом. Перед тим, як мене обрали старостою, я півроку був депутатом, тому знаю, над чим потрібно працювати.

Коли розпочалося об'єднання громад, зрозумів, що варто брати ініціативу у свої руки і прощтовхувати цю ідею. Можливо, це було дещо амбітно і самовпевнено, адже я вважав, що зможу зробити це краще за інших. Разом з тим, багато хто з людей дійсно говорив, що на мене надіється. Тому було відчуття відповідальності і бажання взяти все в свої руки, щоб запустити цю систему і нормально щось зробити.

«БВ»: Як громада сприйняла реформу?

В.Ч.: Коли розпочався процес об'єднання, люди зрозуміли, що це є якийсь прорив і можливості для змін. Власне, об'єднана територіальна громада починалася саме з нашого села: у нас відбулися збори, після цього ми подали запит на Глибоку, і так поступово, крок за кроком, було створено громаду. Було розуміння, що потрібно щось міняти,

адже неможливо далі працювати за таким механізмом, який був. Наші мешканці досить позитивно сприйняли реформу, вони вважали, що це правильний крок і розуміли, що все буде нормально. Восени відбулися вибори голови та депутатів об'єднаної територіальної громади, явка виборців була дуже високою. Весною, коли ми провели вибори старости, явка виборців була ще більшою. Люди побачили, які зміни відбулися за півроку, і таки зрозуміли, що від їх вибору щось залежить, тому треба йти і голосувати. Зараз, я думаю, вони задоволені. Звичайно, є і багато незадоволених, але без цього нікуди не дінешся, тому що ідеально все не може бути. В основному, більшість нормально і адекватно сприймають ситуацію і бачать той позитив, якого раніше не було.

«БВ»: Що змінилося за цей рік?

В.Ч.: Найперша справа, яку ми зробили – це освітлення шести з половиною кілометрів центральних вулиць і таких ключових місць як церква, зупинка потяга, зупинка маршрутки, приміщення старостату – загалом було встановлено 71 ліхтар.

Наступний крок – це врегулювання системи збору та вивезення сміття, тому що для нас важливим і стратегічним напрямом є збереження довкілля. Звісно, це проблема ще недопрацьована, але її вирішення вже на досить хорошому етапі: ми побачили реальні зміни,

уже стало набагато менше сміттєзвалищ, і люди поступово починають вчитися, вносити власні пропозиції, дехто навіть сортує сміття. І це такий досить хороший момент.

Окрім того, за рахунок перевиконання бюджету ми зробили капітальний ремонт однієї з наших найдовших – 2,5 км – вулиць, яку засипали гравієм, зробили всі потрібні водовідводи. Відремонтовано підлогу в шкільному спортзалі (160 кв.м), на яку ми витратили 90 тис. грн.

Є проблема питної води, тому вирішуємо і це питання. Нещодавно викопали в школі ще одну додаткову криницю дітям.

До речі, це був проект, реалізований за підтримки ЧОГО «Буковинська агенція регіонального розвитку» за сприяння Британської ради в Україні.

Створено соціальний маршрут, який повністю охоплює всю нашу громаду і, зокрема, забезпечує безкоштовний проїзд таким категоріям як діти, вчителі, люди пенсійного віку, учасники бойових дій та антитерористичної операції, інваліди –

селищна рада повертає всі кошти за ці пільгові категорії. Маршрут починається в одному місці села, пролягає через Глибоку і Михайлівку і закінчується в іншому місці села, тобто є таким «підковоподібним».

За допомогою агрохолдингової компанії

«Мрія» ми зробили центральну зупинку автобуса: «Мрія» виділила кошти, а ми вже, спільними зусиллями мешканців села, її будували.

В Червоній Діброві з'явилася і адмінбудівля – старостат. Якщо раніше люди повинні були їздити в сусіднє село Михайлівку, оскільки приміщення сільської ради знаходилося там, то зараз всі питання вирішуються на місці.

Маючи дуже вдале географічне розташування і багату історію, працюємо над розвитком туризму в Червоній Діброві. У нас є ціль зробити рекреаційні зони, розвинути екотуризм. Одним з таких перших етапів стало створення декількох веломаршрутів, які охоплюють наше та дотичні села – у цьому нам також допомогла

Буковинська агенція регіонального розвитку в рамках проекту «Сталий розвиток громад». Реалізація проекту стала можливою завдяки підтримці Карпатського фонду Україна та Карпатської надації Словаччина у рамках Програми «Дійсно разом 2.0», що фінансується Словацькою державною програмою допомоги з розвитку – SlovakAid. Маршрут прокладено через визначні місця, встановлено 20 велопарковок та промарковано три напрямки маршруту: Синій, Зелений та Жовтий. Відновлено пам'ятник на Слов'янському городищі 9-10 століття. Ініціатором цієї ідеї та реалізатором є депутат спільного округу Михайлівки та Червоної Діброви Микола Рубанець.

Тобто за цей рік нам вдалося зробити, мабуть, більше, ніж було зроблено за останніх двадцять років.

Це означає, що об'єднана територіальна громада – це є та громада, яка дійсно спроможна зробити щось за рахунок свого внутрішнього бюджету. Якщо не вистачає власних ресурсів, завжди є можливість залучити додаткові кошти за рахунок проектної діяльності, і в цьому напрямку ми теж працюємо.

«БВ»: *Щодо розвитку туризму: досить відомою є «Червонодібровська Січ». Коли її було створено і кому належала ця ідея?*

В.Ч.: Ідея заснування належить Валерію Чоботарю, моєму старшому братові. Він разом зі своїм другом дитинства Валерієм Одайським і почали її будувати. Від самого початку була задумка об'єднати людей зі спільними поглядами і бажанням розвивати щось своє, українське – відновлювати духовні традиції, пропагувати національну ідею, патріотичне та спортивне виховання. Розпочали це все у 2003 році. Січ розташована у дуже гарному місці, зараз тут є церква, навіс для тренувань, «Світлиця», у перспективі – кузня, майстерні народних ремесел. Все робили власноруч, навіть різьблений іконостас у церкві. Церква, до речі, завжди відчинена, у будь-який момент сюди можна прийти, помолитися. До будівництва долучилися люди з усіх куточків України – страшенно велика і цікава аудиторія. На превеликий жаль, і я кажу це з болем у серці, дуже багатьох людей, причетних до будівництва, вже немає у зв'язку з подіями на Сході.

На Січ завжди приїжджає багато людей,

свої табори тут часто проводять пластуни, інші громадські організації. Люди просто приїжджають відпочити. Всі кажуть, що звідси не хочеться їхати, що тут особлива атмосфера – час ніби зупиняється. Щоліта ми організовуємо спортивні табори, на яких діти опановують українські бойові мистецтва. Червонодібровська Січ є базою для тренувань збірної України з фрі-файту, у серпні тут завжди проводяться збори перед чемпіонатом світу.

«БВ»: *Ще раз повернемося до громади. Поряд з позитивом – з якими проблемними питаннями довелося зустрітись?*

В.Ч.: Об'єднання громад у нас – це, певною мірою, пробна річ. Якщо брати, для прикладу, Німеччину, то реформа там проводилась ще сорок років тому і тривала років десять, тобто у них був час чітко все розробити. У нас все відбувається дуже стрімко, є багато недопрацьованих речей. Взяти хоча б вибори старост – люди не могли зрозуміти, хто такий староста і що він має робити. Чесно кажучи, я сам частково цього не розумів і дізнався багато чого цікавого про інститут старост уже в процесі. Зараз паралельно існують і сільські ради, і об'єднані громади, вони керуються різними нормами. Для того, щоб система місцевого самоврядування нормально функціонувала, вона має бути уніфікована, мають бути детально визначені всі положення, чітко сформульовані повноваження кожного. Можливо, коли децентралізація охопить всю країну, буде простіше. Я розумію, що ми є першопрохідцями, і в певній мірі від того, як побудуємо цю систему, залежатиме і її подальший розвиток, але для цього мають бути чітко врегульовані закони, від яких ми повинні відштовхуватись і за якими маємо працювати.

Розмову вела Лілія Халавка

ЮРІЙ ЮЗВА,

голова Недобоївської об'єднаної територіальної громади

НЕДОБОЇВСЬКА ОТГ: ПІДСУМКИ РОКУ

12 серпня 2015 року Долинянська, Керстенецька, Недобоївська та Ставчанська сільські ради Хотинського району прийняли рішення про створення об'єднаної територіальної громади із адміністративним центром у селі Недобоївці. 14 серпня утворення громади було затверджене рішенням обласної ради.

Сьогодні на території ОТГ знаходиться два загальноосвітніх навчальних заклади I-II ступенів, два навчально-виховних комплекси, два дошкільні навчальні заклади, сім закладів культури та чотири амбулаторії загальної практики сімейної медицини.

Що було зроблено за цей час і чи покращилося життя місцевих мешканців, розповідає голова Недобоївської об'єднаної територіальної громади Юрій Юзва:

Юрій Юзва: Зміни, які відбуваються у зв'язку з реформою системи місцевого самоврядування – вони досить правильні. У першу чергу за-

вдяки децентралізації в громади з'явилися кошти, і тепер значну частину проблемних питань ми можемо вирішувати власними силами. До цього 25 років наша комунальна власність – і не тільки нашої громади, а й по всій Україні, – перебувала в жахливому стані.

Якщо дивитися по бюджету, то власні надходження на цей рік планувалися у сумі 2 млн. 800 тис. грн., зараз ми зібрали вже майже 4 млн. 900 тис. грн. Загальний бюджет станом на перше листопада – з усіма субвенціями – склав близько 25,2 млн. грн.

Цього року кожен населений пункт отримав фінансування. Держава нам виділила 4 млн. 370 тис. грн. на розвиток інфраструктури, плюс ми вклали в усі наші комунальні заклади і установи більше 1,8 млн. грн. власних коштів. За наш рахунок проведено ремонти всіх навчальних закладів, закуплено необхідне обладнання, поставлено витяжки. У кожную школу ми закупили по два класи нових меблів – і продовжуватимемо робити це й надалі.

Було відремонтовано першу чергу дитячого садка у Керстенцях, сьогодні там функціонує дві групи, де займається 38 діток. Однак ми маємо потребу в нових приміщеннях, і за раз за рахунок інфраструктурних коштів вже завершується ремонт другої черги – до Нового року садок зможе прийняти ще дві групи. Окрім того, проводимо ремонт будинку культури та будівлі сільської ради у Недобоївцях, який теж плануємо закінчити до кінця року.

До речі, зазначу, що ми залучаємо до

будівельних і ремонтних робіт лише місцеві підприємні організації. По-перше, податки залишаються всередині громади, по-друге – це людська відповідальність: якщо чужий прийшов, він зробив роботу як-небудь, і пішов, а тут все під контролем, по-третє – додаткові робочі місця для наших мешканців. Ми маємо три будівельних фірми, створили ще власне комунальне підприємство, яке почало діяти з липня. Матеріали на ремонт також закупаємо у приватних підприємців, які працюють на території об'єднаної громади.

Щоб не було суперечностей між населеними пунктами, на одній з перших сесій був прийнятий план соціально-економічного розвитку, де ми з депутатами чітко визначили, що будемо робити. І після того, як отримали інфраструктурну субвенцію, також проголосували на сесії, що робимо у першу чергу. Кожен населений пункт отримав свою частину коштів інфраструктури.

Ремонтуємо дороги, робимо освітлення вулиць. Для комунального підприємства придбали автогрейдер.

Василь Гаврилян, директор загальноосвітньої школи I-II ст. села Керстенці:

За цей рік, коли ми об'єдналися в територіальну громаду, багато чого змінилося, і ми це відчули. Більше йде фінансувань, проблеми, які накопичувалися роками, поступово починають вирішуватися: ми отримали комп'ютер, в кухні поставили витяжку, новий холодильник, відремонтували плити. З усіма питаннями ми звертаємося до нашого голови Юрія Михайловича, і ці питання вирішуються позитивно. Звичайно, що є питання і на перспективу, які треба вирішувати, але я думаю, що в цьому плані теж буде співпраця. З головою спілкуємось в телефонному режимі, окрім того, Юрій Михайлович часто буває у нашій школі, ми, у свою чергу, буваємо на виконкомках, сесіях.

Тетяна Білянська, завідувач Керстенецької амбулаторії загальної практики сімейної медицини:

За той час, який ми перебуваємо в об'єднаній територіальній громаді, достатньо багато отримали як в плані лікувальних препаратів, так і медичного оснащення, починаючи від кушеток, крісел, медичних столів, закінчуючи препаратами для невідкладної медичної допомоги. Як керівник я задоволена. Ліки маємо в достатній кількості, щоб мешканці села не відчували потребу. Думаємо у перспективі за апаратуру. Амбулаторія надає всі медичні послуги, які має надавати первинна ланка медицини, маємо два ліжка для амбулаторного лікування.

Задля інтересів громади, вважає голова Недобоївської ОТГ, мають прийматись рішення, які, можливо, не зовсім практичні, однак необхідні в плані подальшого розвитку:

Юрій Юзва: Незважаючи на те, що школи не мають достатньої кількості учнів, ми навіть не піднімаємо питання про їх закриття, а максимум намагаємось зберегти те, що у нас є. Якщо ми почнемо з неправильних кроків, вся децентралізація в державі піде нанівець, тому що люди відмовляться. А нам треба навпаки – наближувати послуги до людей, а не відтягувати їх.

В цьому році ми наполовину зменшили податки на землю, щоб трохи зняти з людей цей тягар. Звичайно, я розумію, на що йду, однак людям треба дати віддушину, щоб вони відчували зміни. І тим більше, коли щось станеться не так, у нас є завжди резерв, де підняти цю ставку оподаткування. Треба дати людям розвиток, підтримати, адже сьогодні «задавити» будь-кого з нас – це елементарно.

Один з важливих напрямів роботи, зазначає Юрій Юзва – соціальний захист окремих категорій населення:

В об'єднаній територіальній громаді ми взяли курс на соціальний захист ветеранів та учасників АТО. На сьогодні ми маємо двадцять шість учасників, троє ще перебувають у військах. На жаль, трагічно загинув, виконуючи свій громадянський обов'язок, один з учасників АТО Валерій Ротар з Долинян. Сьогодні сім'я цього та інших військовослужбовців потребують соціального захисту і уваги громади. Ми прийняли програму «Надія», у якій для кожного учасника АТО заклали винагороду в сумі 2 тис. грн. Вісімнадцять учасників АТО отримали земельні ділянки в с.Керстенці, ще четверо – в суміжних селах. Зараз маємо ще три заяви і вирішуємо питання щодо виділення земельних ділянок. Тобто це питання ми закриємо. До речі, похорон нашого покійного Валерія повністю провели за рахунок громади.

Особлива гордість Недобоївської об'єднаної

територіальної громади – пожежна команда

Юрій Юзва: Намагаємось переймати і впроваджувати європейський досвід, адже в Європі пожежна команда – це волонтери, громада купує техніку, а люди на добровільних засадах працюють. Наша команда – це гарний приклад співпраці громади та приватного бізнесу. Автомобіль придбано і обладнано за кошти приватного підприємця В'ячеслава Тодосійчука. Пожежна команда складається з чотирьох штатних працівників та п'яти волонтерів, які працюють на добровільних засадах. Зазначу, що люди активно відгукнулися на цю ідею, було багато охочих. Свою діяльність команда розпочала 5 квітня, і вже до початку відкриття було два виїзди, причому, не в об'єднану громаду, а в сусідні села. Наші пожежники прибули перші і локалізували пожежу до прибуття центральної бригади з Хотина. Команда виїжджає за дзвінком, на посту завжди є черговий. Виїздів було дуже багато, особливо влітку, в сухий період – по два-три на день: горіла трава, горіли будинки. Наші пожежники гарно справлялися зі своїми обов'язками.

Автомобіль новий, ми купували його в Харкові, їздили туди разом з підприємцем, подивилися, а потім з нашим волонтером пригнали його сюди.

Наші пожежники, перевіривши автомобіль, сказали, що він у дуже гарному стані. Коли придбали, на спідометрі була всього тисяча кілометрів. Ємність води – 2,5 тонни, окрім того, у нас ще є один автомобіль на чотири тонни, і в разі необхідності можна здійснювати підвіз води. Пожежна команда чергує цілодобово, а волонтери за необхідністю.

Олександр Овчінніков, головний фахівець Хотинського відділу Державної служби з надзвичайних ситуацій в Чернівецькій області:

У нас в районі таких громад, де є пожежний автомобіль, чотири, але я хотів би зазначити, ця громада найактивніша. Як ви бачите, тут уже є волонтери, які працюють спільно з працівниками місцевої пожежної команди. Разом з ними ми уже традиційно проводимо заходи з пожежної безпеки для дітей.

Щоб навчати волонтерів, проводяться курси. Вони тривають три місяці, навчання проходить в Чернівцях, у Навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Волонтерів вчать азам, потім вони мають постійно підвищувати свою підготовку, ми також проводимо заняття з волонтерами, показуємо те, що знаємо, ділимося своїм досвідом. Автомобіль досить сучасний, новий, техніка працює безвідмовно.

Василь Майданський, волонтер:

Хочеться приносити селу, громаді якусь користь. Вчитися було взагалі не складно, наше завдання – приїхати на місце, де виникла якась надзвичайна ситуація, зробити доступний під'їзд, щоб вже, власне, пожежна бригада змогла під'їхати і займатися своєю роботою. Чи ведемо роз'яснювальну роботу? Я думаю, що після декількох випадків, які сталися в селі, люди самі зрозуміли, чого не варто робити, і тепер більш свідомо до цього ставляться. Якщо бачимо небезпечні моменти, то, звичайно, розказуємо.

Валерій Зозуляк, волонтер:

Якщо скрутне становище, людям треба допомагати. При бажанні це робити нескладно. Коли ти показуєш, що можеш безкорисно допомагати людям, то це є прикладом для інших, і кількість волонтерів збільшується. Об'єднання дало багато, село розвивається, народ стає більш дружнішим. Якщо ранішедесь когось і не знав в сусідніх селах, то зараз люди більше спілкуються.

Незалежно від того, чи належить село до громади, чи ні, наша машина виїжджає за викликом. Якщо треба, довозимо воду. Чергування несуть штатні працівники. Нам достатньо дзвінка – ми вже орієнтуємося за ситуацією.

В'ячеслав Тодосійчук, підприємець:

Пожежна команда – це вже результат створення територіальної громади. Сьогодні це є викликом часу. Я є депутатом районної ради, люди надали мені такі повноваження, тому відчуваю перед ними відповідальність. Почитавши закони, ми зрозуміли, що можемо стати центром такої громади, і долучилися до її створення. Але я ще до цього підприємець, фермер, їжджу Європою, бачу, як працюють громадські діячі, як взагалі працюють ініціативні люди. У Польщі побачив, як діє така пожежна команда, загорівся цією ідеєю і тривалий час її виношував. Вже за допомогою об'єднаної громади це вдалося реалізувати. Ми придбали цю машину, дали приміщення, громада утримує колектив, і разом ми здійснюємо добру справу.

Розвитку громад сьогодні перешкоджає, на мій погляд, мала кількість ініціативних людей. Можливо, ця апатія спричинена тим, що твориться «в верхах». Мало позитиву. Тому якщо зможемо в малій громаді створити лад, то цим покажемо приклад і для інших.

Чи не помилилась громада у виборі? Бачимо, що ні. Ми, наприклад, як центр громади, є самодостатнім селом, тому змогли б вижити, профінансуватися, але ми долучили до себе тих людей, які нам повірили, і тепер вони бачать певний результат. Хоча реальні дієві результати відчуються не за один рік, а будуть, якщо працювати, трохи пізніше.

Для ефективної роботи важливим є вирішення кадрових питань. За словами Юрія Юзви, вони теж над цим працюють:

Юрій Юзва: Сьогодні апарат складається з голови, двох заступників, фінансового, бухгалтерського, юридичного відділів і сектору земельних ресурсів. За штатом у нас 32 працівники, фактично є 26. В кожному селі маємо старосту і діловода, плюс наші землевпорядники також працюють по селах декілька днів на тиждень. Спочатку в сільській раді було четверо осіб і я п'ятий, і це було досить важко, адже йшло завершення бюджетного року, і кожне село потрібно було «дотягну-

ти». Потім вже почали шукати людей. Частина фахівців нам вдалося «переманити» з інших установ з Хотина та Чернівців, у нас залишились майже всі наші бухгалтери. Незважаючи на це, кадрове питання залишається актуальним. Люди цікавляться, проходять стажування, однак не всім, особливо молоді, підходять заробітна платня та умови праці, адже потрібно добиратися.

Але загалом ми налаштовані оптимістично, переконаний, що всі питання нам вдасться поступово вирішити.

Лілія Халавка

ТАРАС ХАЛАВКА,

*експерт з комунікацій Офісу реформ
Чернівецького відділення Асоціації
міст України (проект ПУЉС)*

ЦЬОГОРІЧНИЙ ПРОЦЕС ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАД МАЄ СВОЇ ОСОБЛИВОСТІ

Станом на серпень минулого року в області було утворено 10 об'єднаних громад, які 25 жовтня 2015 року пішли на вибори. В них обрали керівників, депутатів, і з першого січня об'єднані територіальні громади вийшли на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Було проведено перереєстрацію, утворено нові структури, і об'єднані громади почали функціонувати в умовах нових повноважень і нових фінансових ресурсів.

«БВ»: Як відбувався процес об'єднання громад цього року?

Т.Х.: Починаючи з січня, у багатьох населених пунктах області розпочалися обговорення щодо об'єднання громад. Весною було утворено Красноільську об'єднану територіальну громаду, наступними стали Чудейська, Сторожинецька, Терембеченська, Новодністровська, Вижницька та Вашківська.

Експерти Офісу реформ Чернівецького відділення Асоціації міст України виїжджали в місця, де активно проводилися обговорення, та надавали роз'яснення щодо процесу децентралізації, юридичних та фінансових питань. Станом на серпень ми отримали, по-суті, сім об'єднаних громад, які мали позитивні висновки обласної державної адміністрації. Після цього їх документи були направлені в Центральну виборчу комісію для призначення виборів. ЦВК призначила вибори у шести громадах. Новодністровській відмовили, оскільки там іде мова про утворення громади навколо міста обласного значення.

«БВ»: Чи стало простіше, у порівнянні з минулим роком, здійснювати процес об'єднання?

Чим взагалі він відрізняється?

Т.Х.: В певній мірі стало простіше, тому що вже є приклад тих громад, які об'єдналися. До того ж, ми досить часто залучали до наших заходів керівників об'єднаних територіальних громад. І вони, власне, своїм прикладом також переконували людей в перевагах об'єднання. Поряд з тим є низка проблем, що перешкоджають процесу, зокрема чутки, які активно розповсюджуються у селах. Так, наприклад, говорять, що внаслідок приєднання до міста село втратить свій статус, що зростуть податки і комунальні платежі, зміняться земельні відносини тощо. В гірських районах це боязнь втратити статус гірських населених пунктів. Наші консультанти працюють, щоб розвінчати ці міфи.

Окрім цього, активізувалась ідея створення районів-громад, яка минулого року ще не була досить поширена, і дехто з керівників районної влади її пропагує, хоча така ідея є досить складною для впровадження у більшості районів області.

Варто відзначити, що новостворені громади відрізняють і кількістю населення – вони є

більшими. Середня чисельність в нових громадах складає 15-16 тисяч осіб, у тих, які були створені минулого року – 8 тисяч осіб.

«БВ»: Якими будуть наступні кроки? Які громади планують об'єднатися у перспективі?

Т.Х.: Сьогодні ведуться певні перемовини між Хотиним і селами навколо нього, ми теж туди виїжджаємо, спілкуємося з мешканцями. Є певні ідеї щодо утворення громади навколо селища Кельменці. Тобто зараз більшою мірою це переговори щодо створення громад навколо районних центрів. Окрім того, є позитивний висновок обласної державної адміністрації щодо об'єднання Магальянської та Острицької сільських рад. Це теж міжрайонне об'єднання, адже населені пункти належать до Новоселицького та Герцаївського районів. Однак, попередня практика, показала, що такі громади не були допущені до виборів. Тому ці сільські ради зайняли очікувану позицію, чекають коли Верховна рада законодавчо вирішить цю проблему.

«БВ»: Чи вдалося об'єднанням територіальним громадам, створеним минулого року, адаптуватися до нових умов діяльності і вирішити низку проблеми, які перед ними постали?

Т.Х.: Громади, які були об'єднані раніше, сьогодні не мають якихось великих проблем, окрім кадрових, їм не вистачає кваліфікованих працівників для роботи в органах місцевого самоврядування.

Більше питань буде стосуватися тих громад, які об'єдналися цього року. Вибори призначені

на грудень і ще достеменно невідомо, чи будуть ці громади включені у прямі міжбюджетні відносини. Відповідно до ст. 64 Бюджетного кодексу України, мають бути внесені зміни в Перспективний план, тому що на прямі міжбюджетні відносини виходять тільки ті громади, які йому відповідають. Із семи громад у нас Перспективному плану відповідала тільки Новодністровська, яку не допустили до виборів. Причина невідповідності громад Перспективному плану полягає у відмові частини сільських рад у об'єднанні. Тому це вимагає коригування на рівні області і на рівні Кабінету Міністрів України.

«БВ»: Яка ситуація із виборами старост?

Т.Х.: Цього року вибори старост відбулись у п'яти із десяти об'єднаних громадах області. Найбільше старост обрано у Рукшинській громаді: у селах Рашків, Гордівці та Чепоноси. У Великокучурівській громаді обрали старост у селах Тисівці та Снячів, у Глибоцькій – у селах Михайлівка та Червона Діброва, в Усть-Путильській обрано старосту села Мариничі, у Волоківській – села Валя Кузьмин.

«БВ»: Загалом як Ви оцінюєте результати, яких вдалося досягти?

Т.Х.: Можна сказати, що більшість із того, що ми запланували, нам вдалося зробити. Звичайно, є низка труднощів, є різне бачення того, якими мають бути громади, однак процес триває і будемо сподіватися, що вже невдовзі він покаже позитивні результати.

Відбулися вибори у новостворених об'єднаних громадах

Відбулися вибори у чотирьох об'єднаних територіальних громадах Чернівецької області. Як інформують представники Офісу реформ у Чернівецькому відділенні Асоціації міст України, головою Вашківської міської громади став Микола Перч, Вижницької – Олексій Чепіль, Сторожинецької – Микола Карлійчук. Окрім того, є попередні списки партій, які пройшли до складу рад.

За словами експертів, явка виборців була

не менша, ніж у 2015 році. Поряд з тим, що мали місце технічні порушення – видача бюлетенів без паспортів, неправильне заповнення протоколів тощо, не було зафіксовано підкупу виборців, тиску на виборців із боку членів комісій або кандидатів, не було масового підвезення виборців, тому можна говорити про те, що вибори відбулися у відносно демократичний спосіб.

ПЕТРО БРИЦЬКИЙ,

*доктор історичних наук, професор
Чернівецького національного універси-
тету ім. Юрія Федьковича*

УКРАЇНА ТА КРИМ: ЗВ'ЯЗОК В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ (ЧАСТИНА I)

1. Історична довідка про Крим та його населення

Котрий з народів, що нині проживають на території Криму, можна вважати корінним етносом, хто з них має історичне право стверджувати, що він проживає на своїй споконвічній землі? Однозначно на це запитання нині важко відповісти. Справа в тому, що за три тисячоліття існування на цій території людини тут змінилося багато племен і народностей. Відомо, що спершу в Криму проживали кіммерійці, які в VII ст. до н.е. були витіснені скіфами до Малої Азії. Частина їх залишилася в Кримських горах під назвою таври. Скіфи утворили свою державу із столицею Неаполь-Скіфський (на околиці теперішнього м. Сімферополя), яка проіснувала до II ст. н. е. і впала під натиском Херсонесу та аланів.

У тому ж столітті в Криму з'являються грецькі купці, які в VI – V ст. до н.е. засновують тут свої колонії-міста Херсонес, Пантікапей, Феодосію (у XIII – XVIII ст. відома як Кафа).

З V ст. до IV ст. до н.е. існувало Боспорське царство, що в I ст. н.е. потрапило у васальну залежність до римлян, які захопили весь Крим і встановили у більших містах свої гарнізони, а в Херсонесі – флот.

Отже, упродовж перших століть нової ери на території Криму було три держави – Боспорське царство, республіка Херсонес і

скіфська держава.

У III ст. н.е. Крим зайняли готи, яких у кінці V ст. витіснили зі степів у гори гуни. Останні знищили Боспорську і Скіфську держави.

У кінці V ст. Крим підпав під владу Візантії, а в кінці VI ст. більшість території Криму захопили хозари, і лише в кінці IX ст. Візантія встановила свою владу на всій території Криму.

Київські князі Ігор і Святослав, володіння яких межували з Кримом, намагалися оволодіти ним. Після розгрому хозарів (965 р.) князем Святославом на Керченському і Таманському півостровах виникло Тмутараканське князівство у складі Київської держави. Володимир Великий 989 року здобув Херсонес (Корсунь), що сприяло політичним та економічним зв'язкам з Візантією. Щоправда, перешкоджали цим зв'язкам набіги печенігів і половців. Після захоплення Царгороду хрестоносцями, Візантія втратила свій вплив у Криму. Натомість з XIII ст. в Криму значну роль відігравали венеційські і головним чином генуезькі торгові колонії, осередком яких були Кафа (Феодосія), Чембала-Балаклава, Сугдея (Судак), Євпаторія та ін. А Херсонес у цей час зовсім занепав.

Отже, із згаданих вище народів жоден до

XIV ст. не створив загальнокримської держави. Деякі з них стали або національною меншиною серед кількісно більшої національної спільноти, або асимілювалися й зникли як окремий етнос. Це завдання судилося виконати новим поселенцям у Криму – татарам.

Точну дату появи татар у Криму встановити важко. У різних авторів спостерігаємо певні відхилення чи неточності з цього питання, немає однастайності і щодо їх кількості.

Видатний український історик М.С.Грушевський пише, що «татари навістили Крим уже під час першого приходу і на початку 1223 р. пограбували Сугдею (Судак). Найдавніші відомості про татарського намісника Криму датуються 1263 р.».

Щодо Кримського ханства як самостійної держави М.С.Грушевський стверджує, що воно «... остаточно сформувалося ... в середині XV століття на чолі з Хаджі-Гіреєм, який поклав початок династії кримських ханів, які були при владі аж до 1783 року».

Український географ і демограф В.Кубійович пише, що татари Золотої Орди зайняли Крим з середини 13 ст. і утворили там Кримське ханство (інші автори початкову адміністративну одиницю називають – улус). 1425 року кримські татари відокремилися від Золотої Орди і створили Кримський ханат з династією Гіреїв на чолі. А з 1475 р. Крим захопила Туреччина і присилувала Кримський ханат до

васальної залежності.

Такі ж дати утворення Кримського ханства та васальної залежності від Туреччини зазначені і в «Большой Советской Энциклопедии», виданій 1937 року.

Але в цій же енциклопедії, перевиданій 1973 року, стверджується, що Кримське ханство «виникло після розпаду Золотої Орди в 1443 році».

Існує ще й інша дата створення Кримського ханства. Так, в «Українській Радянській енциклопедії» йдеться про те, що «хан Хаджі Гірей в 1449 р. проголосив незалежність» (Т.7, с.397).

Отже, наведені твердження дослідників з незначними розходженнями свідчать про те, що Кримське ханство, як держава, утворилося раніше, ніж Московська держава. І до анексії його території Росією воно проіснувало близько 350 років, а хронологічні рамки проживання татарського народу на Кримському півострові складають від середини 13-го століття до злочинної насильницької поголовної депортації 1944 року – понад 700 років. Це була перша держава, яка охоплювала всю територію Кримського півострова. Сказане вище дає підстави стверджувати, що татари, а не росіяни, які з'явилися там в кінці XVIII століття як колонізатори, є корінним народом Криму.

2. Історичні зв'язки між Україною і Кримським ханством

При розгляді середньовічної історії України в радянській історіографії підкреслювалося, що найбільшою небезпекою для українського народу в 15 столітті були постійні розбійні, грабівницькі набіги на українські землі кримських татар.

Систематичні напади кримських татар на українські землі дійсно завдавали багато горя і нещастя українцям. Але від часу створення Кримського ханства і до його підкорення Туреччиною (1475 р.) та встановлення васальної залежності від неї був і сприятливий період для встановлення мирних відносин між українцями і татарами. Однак після встанов-

лення васальної залежності від Туреччини ставлення Кримського ханства до Запоріжжя та інших українських земель повністю змінилося. Так, вступивши в союз з Москвою, кримський хан Менглі-Гірей (Герай) 1428 року за намовою московського князя Івана III напав на Київ і зруйнував його. Упродовж XVI – XVII століть кримські татари дуже часто нападали на землі Поділля, Київщини, Волині й Галичини. Грабували й руйнували міста і села, забираючи від 8 до 55 тисяч бранців, відганяючи табуни худоби до Криму.

У свою чергу, стаючи на захист свого народу, запорізькі козаки здійснювали відплатні

походи на Крим. Зокрема, відомо, що козаки під час походу 1607 року під проводом гетьмана П.Сагайдачного зруйнували Кафу (Феодосію) і Перекоп, а 1616 року знову Кафу і турецьке портове місто Синоп. Подібні походи відбувалися й під проводом кошового отамана Запорізької Січі І.Сірка.

Але у взаєминах Кримського ханства і України існувала не лише ворожнеча. Об'єктивне висвітлення історичних зв'язків кримськотатарського й українського народів свідчить про те, що між ними були й періоди добросусідських стосунків та взаємовиручки.

Геополітичне становище цих сусідніх народів і міжнародна ситуація вимагала врахування передусім спільних політичних та економічних інтересів. Між Кримським ханством, Запоріжжям і Гетьманщиною існували тісні торгово-економічні зв'язки. Торгували рибою, м'ясом, прянощами, вином, медом, городиною, текстилем, сіллю, збіжжям та іншими товарами.

У боротьбі з польськими і московськими завойовниками козаки та кримські татари неодноразово діяли спільно. Коли Польща 1647 року уклала військовий союз з Москвою, скерований проти Кримського ханства, кримський уряд став на бік козащини в її боротьбі проти Польщі. Особливо плідним союз Кримського ханства з українськими козаками виявився під час Хмельниччини, коли татарське військо відіграло важливу роль у перемогах козаків над Польщею. Пізніше значна допомога татар була надана гетьманові Іванові Виговському в розгромі московського війська під Конотопом (1659 р.).

У свою чергу козацьке військо допомагало Кримському ханству в його боротьбі. Так, Кримське ханство прагнуло визволитися від

залежності Туреччини. 1624 року Крим уклав союзний договір з гетьманом М.Дорошенком проти Туреччини. Козаки допомогли ханові Шагін-Гіреєві розгромити турецький флот. Також допомога була надана під час боротьби з турецькими прихильниками, які виступили проти хана. М.Дорошенко тоді загинув під Бахчисараєм (1628 р.).

У найважчі часи народи-сусіди (український і татарський) прощали взаємні образи та приходили на допомогу один одному, коли вона була потрібна. Підтвердженням цьому є такий випадок. Коли епідемія чуми косила аули, то кошовий отаман Запорізької Січі Іван Сірко (який свого часу очолював погромні походи на Крим) зі згоди запорожців виділив «заклятим ворогам» козаків для поселення частину запорізьких земель, які вважалися вільними від пошесті. Здивований гетьман України Іван Самойлович, що уособлював офіційну владу, прислав листа, у якому з обуренням запитував, навіщо, мовляв, той віддає землі постійному ворогові козаків. Сірко відповів: «У татарських кошах бубонна чума. Діти, жінки падають у траву, синіють і помирають там. Даймо ж їм чисті води і вільні землі. Будьмо ж людьми, гетьмане!».

Інший випадок. 1709 року Петро I зруйнував Запорізьку Січ. Запорожці заснували нов., у Кам'янську Січ, але й вона була зруйнована за велінням Петра I. Тоді хан Каплан-Гірей запросив козаків на свої землі, де вони збудували Олешківську Січ (1711-1734 рр.) і жили 25 років у дружбі й злагоді з татарами Криму.

Отже, попри численні сутички та протистояння, упродовж тривалого часу українці і татари вміли співіснувати і поводити себе як добрі сусіди.

3. Історичні зв'язки Росії з Кримським ханством

Взаємини між Московським царством і Кримським ханством докорінно відрізнялися від стосунків українців і кримських татар. Торгово-економічні та культурні зв'язки між ними були відсутні, війни та військові угоди проти сусідів мали періодичний характер. Іван IV у 50-х роках XVI ст. зробив кілька походів

на Крим, але до Криму не дійшов. А 1571 року кримський хан Девлет Гірей здійснив похід на Москву, спалив її всю, за винятком Кремля. У 1676–1681 рр. війна між Московщиною і Туреччиною та Кримом закінчилася Бахчисарайським миром (1681 р.), за яким обидві сторони не мали права заселяти простори між

нижніми течіями Бугу і Дніпра.

У 1687 і 1689 роках російська армія здійснила два походи проти Кримського ханства, які закінчилися невдачею. Военні походи проти Криму російський царизм здійснював і впродовж наступних десятиліть, особливо у XVIII столітті. Уперше російські війська вступили до Криму під час російсько-турецької війни 1736–1739 рр. під командуванням Мінніха (1736 р.) і Лассі (1737–1738 рр.). Про їхні дії в Криму йтиметься нижче.

Царський уряд розумів, що остаточне приєднання Криму стане можливим лише після перемоги у війні з Туреччиною та позбавлення Криму васальної залежності від неї. А для цього необхідно залучити військо Запорізької Січі й перешкодити йому мати добросусідські стосунки з Кримським ханством. Російсько-турецька війна розпочалася 1768 року.

Катерина II дала завдання дипломатами переконати кримського хана, що Росія не прагне приєднати Крим, а лише хоче, щоб він став незалежною державою. Це завдання блискуче виконав губернатор Слобідської України Є.Щербинін, який вів переговори. Передовсім він спровокував виступ ногайської орди проти кримського хана 1772 року і хан вимушений був підписати договір з Росією та проголосити Декларацією про державне відокремлення Криму від Туреччини.

Російсько-турецька війна 1768–1774 рр. закінчилася підписанням Кючук-Кайнарджийського мирного договору, за яким Туреччина визнала незалежність Кримського ханства. Окремою статтею договору було проголошено таке: «Все татарские народы: крымские, буджатские, кубанские, едисанцы, жамбуйлуки и едичкулы без изъятия обеих империй имеют быть признаны вольными и совершенно независимыми от всякой посторонней власти ... не отдавая отчету ни в чем никакой посторонней державе». Крім того, Росія за цим договором отримала українські землі між Дніпром і Бугом, а в Криму – Єнікале і Керч, що давало їй вихід у Чорне море через Керченську протоку.

Отже, перепони для остаточного загарбання Криму були зняті. 1783 року Російська імперія здійснила анексію Криму, про що Катерина II видала маніфест. Насильницьке приєднання

Кримського ханства подавалося під виглядом благодійних намірів прилучення «дікого племені» до цивілізації.

Цивілізаційну акцію в Криму російський царизм розпочав ще за кілька десятиліть до його фактичного приєднання. Форму і зміст «цивілізаційного» процесу в Криму «помосковськи» чітко зобразив відомий у минулому російський письменник, публіцист і визначний громадський діяч Євген Марков (1835–1903 рр.) у книжці «Очерки Крыма. Картины крымской жизни, истории, природы» (1872 г.). Після Кримської війни 1853–1856 років він упродовж кількох років працював у Криму на педагогічній роботі і залишив потомкам яскраві свідчення про «культуртрегерську» роботу на півострові московського війська. Зокрема, він свідчив, що 1736 року командувач московським військом «... граф Мінніх ... так ретельно зайнявся чисткою Криму, що Бахчисарай та інші головні міста після відходу Мінніха перетворився на купу руїн а степи геть спорожніли. 1737 року інший російський фельдмаршал, граф Лассі, пройшов теж по всьому Криму ... з тією ж німецькою чіткістю заходився спустошувати степи і розорювати міста. Він спалив 1000 сіл, уцілілих від погрому Мінніха тільки тому, що вони були осторонь від його шляху ... Наступного (1738 р.) він знову пішов походом до Криму ... Проте похід виявився неможливим з тієї причини, що в Криму, нічого не залишилось після походів 1736 та 1737 років і військо не знаходило жодних засобів харчування ...».

Про наслідки походу в Крим російського війська під командою Мінніха «Энциклопедический словарь» Брокгауза-Ефрона пише: «... русские проникли в Крым и опустошили его».

1771 року князь В.Долгорукий знову взяв приступом і зруйнував міста Перекоп, Арабат, Керч, Єнікале, Балаклаву, Козлов (Євпаторію), Балбек (Бельбек) і Тамань. Він оволодів усім півостровом, і з цього часу Росія вважала себе вже володаркою Криму та намагалась позбавити його опікунства Туреччини.

Про «цивілізаційну роль» російського царизму в долі «дікого племені» Криму залишив також спогади англієць, професор Кембріджського університету Едвард Даніель Кларк, який у

1800–19801 роках здійснив подорож до Криму.

Відвідавши окремі міста в Криму, Кларк залишив цікаві й цінні свідчення про руйнації в містах російським військом після захоплення Криму та південної частини України. Так, відвідавши місто Керч (колишній Пантікапей), засноване греками ще в VI ст. до н.е., повного пам'яток з двотисячолітньої історії, Кларк повідомляє, що після здобуття міста московським військом було зруйновано 500 будинків. Замість античних споруд росіяни збудували серед руїн близько тридцяти вбогих бараків.

Кафу (колишня назва Феодосії) Кларк називає малим Константинополем. У ній було багато культових споруд. Місто було столицею Кримського ханства, на той час дуже багатолюдне, мало 36 000 домів (оточених валом) і в передмісті – ще 44 000. Після зайняття Криму (1783 р.) абсолютну більшість татар і турків росіяни вигнали з міста. Залишилося менше 50 родин. Мінарети, водогони, канали та гарно прикрашені збірники води – понищені, мармурові плити із старовинними написами, пов'язаними з історією міста, – пограбовані. Не пощадили навіть генуезьких пам'яток XV ст. (Кафа, як відомо, певний час була генуезькою колонією).

Е.Д.Кларк повідомляє, що руйнувань, нищення й пограбувань зазнали й інші міста Криму. У місті Ак-Мечеть (колишня назва Сімферополя) завойовники вирубували декоративні дерева. Херсонес, який був обведений муром, лежав у руїнах, у ньому були понищені водогони, розкидані амфори та інші цінні речі. Портове місто Козлов (колишня назва Євпаторії) лежало в руїнах, багатьох жителів було вигнано або замордовано. Уся влада тоді, коли там був Кларк, належала поліції й митному урядові. Те саме, росіяни, яких Е.Д.Кларк називає варварами, зробили з Бахчисараєм, де на той час ще були не тільки арабсько-татарські, але й готські, еллінські й руські (старокиївські) будівлі.

Пограбовані мармурові плити завойовники продавали на базарі в Севастополі як будівельний матеріал. Подібні речі, як стверджує Кларк, не дозволяли продавати іноземцям, а тим паче англійцям. Кларк зробив висновок, що росіяни безжально нищили всі культурні цінності Криму, щоб зтерти історичні сліди колишніх жителів

краю.

Після анексії Криму російські завойовники здійснювали планомірні заходи щодо ліквідації корінного народу методом примусової депортації, або створення дискримінаційних умов для його вимушеної еміграції. Водночас знищували історичні пам'ятки кримськотатарського народу, сховища книг, унікальні музеї народного мистецтва, руйнували культурні та релігійні установи.

Щодо культурного розвитку Кримського ханства і Московського царизму, то їх зіставлення в середні віки буде не на користь Московщини. Ще 1500 року Менглі-Гірей заснував вище духовне училище – медресе, у якому вивчали арабську мову, арабську філософію, астрономію, астрологію, юридично-богословські питання. Значний розвиток мала архітектура (Бахчисарайський палац).

Кримські татари не знали кріпацтва. У Кримському ханстві раб чи військовополонений мав право після 7 років праці на хазяїна відкупитися на зароблені в рабстві гроші (на які він теж мав право) або на гроші родичів. Якщо бранка народжувала дитину, то одразу ставала вільною. У Криму закон не дозволяв позбавляти волі матір. Саме тому ще до анексії Кримського ханства Росією там переважало українське населення, значна частина якого були колишніми полоненими чи полонянками.

На цих землях було добре розвинуте сільське господарство: фруктове садівництво, виноградарство, бджільництво, шовківництво, конярство. Процвітали й народні промисли: кожум'яцтво, виробництво зброї (з прикрасами) та ін.

Після завоювання Криму російськими військами все згадане вище було розорене, зруйноване і знищене. Як засвідчив уже згадуваний Євген Марков, «де було багатолюдне, промислове село – там пустир, ... де били водограї, там тепер порожні басейни, ... Проїжджаючи, приміром, Євпаторський повіт, ви подумаете, що мандруєте берегами Мертвого моря ... Одне слово, Крим після татар – ... це дім після пожежі».

Унаслідок «цивілізаційної» політики Росії в Криму зникла багата культурна спадщина греків, вірменів, караїмів, болгар і найбільш масово

татарської держави – Кримського ханства.

Як показала майбутня історія імперії росіян, на всіх захоплених ними землях вони нищили рештки матеріальної культури минулого – архітектуру та скульптурні споруди, надгробки могил та й самі могили видатних діячів корінного населення, чи національних героїв, щоб і сліду їх не залишилося у свідомості людей. Вишукували історичні писемні джерела, а також друковані твори рідною мовою корінного населення та знищували їх. Стежили, щоб поневолене населення не відзначало свої

національні і звичаєві свята, обряди тощо.

Цю шкідливу, руйнівницьку роботу російські колонізатори проводили для того, щоб витравити із свідомості завойованих народів національну пам'ять про минулу імперію, культуру, звичаї, традиції, духовні надбання свого народу, щоб ніщо не нагадувало про історичне минуле і щоб поневолені сприймали мову, історію, культуру держави-завойовника та усвідомлювали себе її частиною.

(Далі буде)

Список використаних джерел:

Докладно про це див.: Енциклопедія Українознавства. – Т.3. – С.1178-1180; Українська Радянська Енциклопедія. – Т.7. – С.379-383.

Грушевський М.С. Історія України-Руси. – Т.IV. – С.304-305, 311.

Там само.

Енциклопедія Українознавства (Далі: «ЕУ»). Перевид. В Україні. – Львів, 2000. – Т.3. – С.1178.

Большая Советская Энциклопедия (Далі: «БСЭ»). – Т.35. – М.: ОГИЗ, 1937. – С.306.

Там само. – Т.13. – М.: Изд-во «Советская Энциклопедия», 1973. – С.1514.

Лавренюк С. Велика суперечка між Дніпром і Бельбеком // Голос України. – 1992,

Сабалдир Вячеслав. Під чужими і рідними зорями // Голос України. – 1992, 29 лютого.

Чумак Василь. Кримська трагедія // Голос України. – 1992, 18 червня.

Аппазов Рафат, професор Московського авіаційного інституту. Чи прилучення совість до чесної дії? Крим очима Євгена Маркова // Літературна Україна. – 1992, 12 листопада.

Энциклопедический словарь. – Т.XXXVII (73). – С.-Петербург: Типограф. Акц. общ. Брокгауз-Ефрон, 1903. – С.52.

Там само.

Clarke E.D. Travels in Russia, Tartary and Turkey. – London, 1816. – P. 473.

Там само. – P.494.

Там само. – P.495-499.

Там само. – P.508, 610, 621.

Там само. – P.541.

Аппазов Р. Вказ. праця.

Події

Підписано Угоду про співпрацю Чернівецького ЦППК з Регіональним Центром постійної підготовки для місцевих адміністрацій Клуж-Напока (Румунія)

З 2 по 4 листопада 2016 р., за сприяння Фонду Ганса Зайделя, делегація Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій перебувала у румунському місті Сібіу (Германштадт).

Члени делегації взяли участь у триденному семінарі "Комунікація в публічних установах", а також побували в гостях у румунських партнерів з Регіонального Центру постійної підготовки для місцевих адміністрацій Клуж-Напока (філія Сібіу), де ознайомилися з організацією підвищення кваліфікації публічних функціонерів. Між партнерами було

укладено Угоду про наміри щодо подальшої співпраці. Учасники української делегації разом з румунськими колегами зустрілися також із Префектом повіту Сібіу Крістіаном Романом та спільно обговорили реформи, які впроваджуються в обох державах щодо посадовців.

СЕРГІЙ ШВИДЮК,

*доцент кафедри політології та
державного управління Чернівецького
національного університету,
к. політ. наук*

ЕВОЛЮЦІЯ СУЧАСНОЇ ПОЛЬСЬКОЇ МУНІЦИПАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Розбудова сучасної системи місцевого самоврядування у Польщі розпочалася з муніципального – гмінного рівня – у 1990 році. Поряд з централізованою вертикально підпорядкованою системою державного управління виникли органи самоврядування. Місцеві громади отримали статус юридичних осіб і стали виконувати функції забезпечення життєдіяльності на місцевому рівні. Для цього вони отримали право володіти і розпоряджатися комунальним майном. Однак достатньо повільно і болісно проходив процес передачі на локальний рівень фінансових ресурсів, оскільки закон про самоврядування гмін на початку не передбачав гарантування їм фінансових засобів на виконання своїх повноважень.

Фінансові інтереси громад на місцевому рівні стали проявлятися протилежно. Сільські гміни цікавило збільшення частки фінансів, які у вигляді трансфертів надавалися б державою, тоді коли міські, здатні генерувати власні надходження у необхідній кількості, були зацікавлені у формуванні такої податкової і бюджетної політики, яка б забезпечувала залишення на місцевому рівні максимальної кількості акумульованих ресурсів [1, с. 34].

В інституційному вимірі за задумом реформаторів система самоврядних органів мала ґрунтуватися на засадах балансу та

зрівноважування рад і виконавчих органів. Для цього було сформовано колегіальні установчо-нормотворчі і контрольні органи – ради гмін та виконавчі органи – правління гмін, очолювані війтами. При цьому війти не отримали виконавчих повноважень, а лише очолювали колегіальні органи і представляли гміну у зовнішніх стосунках. Така конфігурація створювала умови домінування установчо-нормотворчого органу над виконавчим, оскільки рада гмін походила від загальних прямих виборів, тоді як правління гміни і війт обиралися самою радою гміни. Однак згодом переважила позиція формування на місцевому рівні своєрідної “міні-моделі президентської влади”.

Суттєві зміни у самоврядуванні гміни відбулися у 2002 р. Тоді попередню практику формування колегіального виконавчого органу радою замінено прямими виборами одноосібного виконавчого органу війта у сільській гміні (бургомістра або президента міста – у міській). Таким чином відбулося підсилення виконавчих органів гмін на противагу радам, і це мало неоднозначні наслідки. З одного боку, підвищилася легітимність виконавчого органу, обраного шляхом прямого голосування виборців, а з іншого – збільшився простір для потенційних конфліктів між радою і війтом (бургомістром, президентом

Суттєві зміни у самоврядуванні гміни відбулися у 2002 р. Тоді попередню практику формування колегіального виконавчого органу радою замінено прямими виборами одноосібного виконавчого органу війта у сільській гміні (бургомістра або президента міста – у міській). Таким чином відбулося підсилення виконавчих органів гмін на противагу радам, і це мало неоднозначні наслідки. З одного боку, підвищилася легітимність виконавчого органу, обраного шляхом прямого голосування виборців, а з іншого – збільшився простір для потенційних конфліктів між радою і війтом (бургомістром, президентом міста).

Ця система функціонує і дотепер, однак комплексний аналіз польського місцевого самоврядування, здійснений у 2013 р. групою експертів під керівництвом Є. Хауснера, показав, що зміни 2002 р. призвели до поглиблення вже існуючих недоліків і появи нових негативних трендів. Йдеться передусім про наступне:

1. виникло надмірне домінування виконавчої влади за рахунок послаблення механізмів контролю і зрівноважування рад гмін;
2. відповідальність виконавчої влади перед громадянами звелася до акту загальних виборів;
3. громадянська активність закріпилася винятково у формі негативної демократії і контролю влади *ex post*;
4. утвердилася ситуація, в якій громадяни витіснені з суспільного діалогу *ex ante* і зі вступної фази процесу прийняття рішень;
5. зберігається стан, в якому мешканець гміни стає більше клієнтом влади, аніж громадянином, що веде до занепаду публічної сфери [3, с. 13].

Ця критика свідчить про те, що середовище експертів висуває вимоги ширшого включення громадян в діяльність самоврядування і розширення механізмів їх залучення до прийняття рішень. А про глибину змін, які необхідно здійснити, почали говорити в категоріях “третього етапу реформи місцевого самоврядування” [4, с. 51].

Пошук виходу з цієї ситуації відбувається у рамках “концепції співуправління”. Найбільш

далекосяжним наміром оновлення системи місцевого самоврядування у Польщі можна вважати ініційований у 2013 році президентом Броніславом Коморовським проект законодавчих змін під назвою “Про співробітництво у місцевому самоврядуванні на користь місцевого і регіонального розвитку та про зміну деяких інших законів” [5]. Розробка і дискусія на різних рівнях з питань, що отримали відображення у зазначеному законопроекті, тривала упродовж декількох років. Він побудований на засадах концепції співуправління (*co-governance*) і передбачає ширше залучення громадян до участі в прийнятті рішень з метою задоволення інтересів мешканців самоврядних громад.

Аналіз найважливіших положень означеного законопроекту здійснено польським правником, фахівцем у сфері публічної адміністрації Давідом Шесьціло [6]. Автор звертає увагу на уточнення принципів участі в суспільних консультаціях. Відповідно до чинного законодавства брати участь у суспільних консультаціях можуть лише мешканці даної самоврядної одиниці. Тоді як проект передбачає, що особи, які не є мешканцями, або інші суб'єкти також зможуть брати участь в консультаціях, якщо реалізація їх важливих інтересів відбувається на території одиниці територіального самоврядування, що проводить консультації. Також визначаються ініціатори консультацій. Ними можуть бути війт, рада гміни або група мешканців. При цьому проект виразно підкреслює, що консультації не мають зобов'язуючого характеру [6, с. 3].

Наступний напрямок змін стосується запровадження на локальному рівні громадської законодавчої ініціативи. Конституція Польщі гарантує громадянам право законодавчої ініціативи при умові, що її підтримують 100 тис. осіб, які мають право голосу. Таке конституційне право не означає, що ініційований закон буде неодмінно прийнятий, однак передбачає певну законодавчу процедуру, зокрема обов'язкове перше читання на пленарному засіданні Сейму (тоді як перше читання інших законопроектів може відбуватися на засіданні парламентської комісії). Також до

громадянських законопроектів не застосовується правило припинення законодавчих робіт разом із припиненням каденції Сейму.

Попри наявність конституційного механізму законодавчої ініціативи на державному рівні, на рівні місцевої та регіональної публічної влади такий механізм не гарантований. Однак існує можливість надання мешканцям права ініціювати проекти рішень місцевої влади через відображення його у Статуті органу місцевого самоврядування (ОМС) чи допоміжного органу гміни. За оцінками Гжегожа Маковського така можливість передбачена в статутах лише 40 % гмін, а також кількох воєводств та повітів [2, с. 19]. Тому в проекті пропонується гарантувати громадянам право місцевої законодавчої ініціативи на рівні гміни повіту і воєводств з детальною регламентацією відповідної процедури у статутах відповідних ОМС. У такому разі положення про право місцевої законодавчої ініціативою стане обов'язковим у статутах усіх без винятку ОМС. Водночас вказується, що місцева законодавча ініціатива не може стосуватися питань, які належать до виняткових повноважень ОМС – бюджету і плану економічного розвитку та змін до них.

Проект передбачає, що для представлення місцевої законодавчої ініціативи ОМС достатньою є її підтримка 15 % виборців на рівні гміни та повіту і 5 % – на рівні воєводства. Однак експерти зауважують, що кількість підписів на рівні 15 % виборців для гмін і повітів у великих містах практично може становити 100 тис., що рівнозначне для громадської законодавчої ініціативи до парламенту [6, с. 8]. Тому пропонують зменшити цей показник. Серед інших пропозицій – законодавчо визначити термін збору підписів і розгляду ініціативи радою.

У президентських пропозиціях також містяться дві юридичні форми самоорганізації громадян з метою діяльності задля місцевої спільноти “товариства місцевої активності” і “комітети місцевої активності”.

Товариства місцевої активності – це особливий тип звичайних товариств без юридичного статусу. Вони мають створюватися

для реалізації місцевих ініціатив на принципах, визначених законом “Про діяльність для суспільного блага і волонтерство”. Ці товариства зможуть набувати права і обов'язки, бути позивачами і відповідачами. Також зможуть отримувати цільові дотації для фінансування місцевих ініціатив, та пожертвувань. Відповідальність за обов'язки товариства нести будуть солідарно його члени.

Комітети місцевої активності призначені для іншого типу завдань – будівництва, розбудови або ремонту доріг, каналізації, водопровідної мережі, будівель та об'єктів архітектури, що перебувають у власності місцевого самоврядування. Такі комітети повинні створюватися для виконання завдань певного проекту і розпускатися після його реалізації. Такі пропозиції загалом відповідають концепції співуправління чи партисипативного менеджменту і оцінюються позитивно.

Ще однією пропозицією законопроекту є нова формула контролю ради над війтом (бургомістром, президентом міста), а саме – надання підтвердження виконання замість звіту з управління.

У чинному законодавстві основною формою перевірки роботи виконавчих органів є щорічний звіт з управління. У гміні ревізійна комісія оцінює виконання звіту, на основі чого пропонує раді надати або не надати вотум підтримки війтові. За діючими нормами ненадання вотуму довіри виконавчому органу після 9 місяців з дня виборів і не пізніше як за 9 місяців до закінчення каденції означає ініціювання процедури відкликання такого органу. Але насправді увесь механізм зводиться до контролю виконання бюджету, а не комплексної оцінки результативності реалізації завдань війта, бургомистра чи президента міста. Проект передбачає, що предметом оцінки має бути не формально-правова оцінка виконання бюджету, а сукупність дій виконавчого органу. Тому сюди входить звіт про зміст діяльності за попередній рік. Це виражає новий підхід до публічного менеджменту, так званий менеджмент через результати.

Рішення про відмову підтверджувати виконання має містити обґрунтування причин

відмови.

Але ненадання підтвердження про виконання вже не призводитиме до референдуму про відкликання відповідного виконавчого органу. Відсутність підтвердження про виконання не матиме дисциплінарних чи правових наслідків. Вона може стати лише причиною для непризначення щорічної премії (у розмірі до трьох середньорічних зарплат за попередній рік). Тому ненадання підтвердження про виконання стане перш за все політичним актом обґрунтованого вираження незадоволення радою роботою виконавчого органу [6, с. 12].

Найважливіші зміни, пропоновані в проекті, стосуються дійсності і наслідків референдуму про відкликання. По-перше, референдум у справі відкликання органу місцевого самоврядування, обраного прямим виборами вважатиметься дійсним, якщо у ньому візьме участь не менше осіб, ніж взяло в обранні цього органу. (На відміну від діючої норми, коли достатньою є участь 3/5 від кількості, що брала участь у виборах). Якщо вибори відбувалися у два тури, то береться до уваги явка другого туру. По-друге, якщо у визнаному дійсним референдумі ініційованим радою проти відкликання війта (бургомістра, президента міста) буде віддано

більше половини голосів, то це означатиме припинення повноважень ради на підставі закону. Діючими положеннями жодних наслідків для ради у випадку невідкликання виконавчого органу шляхом референдуму з її ініціативи не передбачено. Тому у разі ухвалення запропонованого проекту відбудеться черговий крок у бік зміцнення й так домінуючої позиції виконавчих органів.

Відзначимо, що з кінця 2013 року проходження зазначеного законопроекту загальмувалося і станом на кінець 2016 року відновлення парламентської роботи над ним не відбулося. Однак це не означає, що проблеми, які він покликаний вирішити втратили свою актуальність.

Таким чином, польська муніципальна модель не була створена одномоментно у незмінному вигляді і вона продовжує еволюціонувати. При цьому вектор розвитку місцевого самоврядування на муніципальному рівні спрямований на посилення домінування виконавчого органу – війта (бургомістра, президента міста). Водночас у самоврядному, науковому і експертному середовищі шукають шляхи активізації механізмів місцевої демократії і громадської участі на засадах концепції співуправління.

Список використаних джерел:

1. Jańczuk L. Zarządzanie w samorządzie terytorialnym. Ujęcie retrospektywne // Doświadczenia i perspektywy rozwoju samorządu terytorialnego i zawodowego / red. nauk. P. Antkowiak. Toruń: Adam Marszałek, 2014. S. 29-41.
2. Makowski G. Ramy prawne partycypacji – stan obecny, zmiany, perspektywy // Partycypacja obywatelska – decyzje bliźsze ludziom / pod red. A. Maszkowskiej i K. Sztop-Rutkowskiej. Białystok, 2013. S. 9-24. URL: <http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/33104823/partycypacja-obywatelska-decyzje-blisze-ludziom-140114170322-phpapp02.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJ56TQJRTWSMTNPEA&Expires=1479729836&Signature=X4MkTJd4t8Uzn4GG3qJODGS7ktU%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3Dpartycypacja-obywatelska-decyzje-blisze-.pdf> (дата звернення: 7.09.2016)
3. Narastające dysfunkcje, zasadnicze dylematy, konieczne działania. Raport o stanie samorządności terytorialnej w Polsce / Pod red. J. Hausner, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej. Kraków, 2013. 108 s. URL: http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/raport_dysfunkcje.pdf (дата звернення: 26.11.2015)
4. Narastające dysfunkcje, zasadnicze dylematy, konieczne działania. Raport o stanie samorządności terytorialnej w Polsce / Pod red. J. Hausner, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej. T. 2. Kraków, 2014. 57 s. URL: http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/dysfunkcje_2.pdf (дата звернення: 14.04.2016)
5. Przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o współdziałaniu w samorządzie terytorialnym na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego oraz o zmianie niektórych ustaw. Druk nr 1699. URL: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/FAD897F9D8FE723AC1257BE300319B45/%24File/1699.pdf> (дата звернення: 16.09.2016)
6. Sześciło D. Analiza prezydenckiego projektu ustawy o Współdziałaniu w samorządzie terytorialnym na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego. URL: <http://www.maszglos.pl/wp-content/uploads/2013/04/Analiza-projektu-ustawy-o-wspoldzialaniu-w-samorzadzcie-aut.D.Szescilo.pdf> (дата звернення: 16.12.2015)

АНДРІЙ КРУГЛАШОВ,

*координатор Громадського руху
ЧЕСНО*

ОЛЕКСАНДРА КРИВОРУЧКО,

*координатор проектів
Громадського руху ЧЕСНО*

ГРОМАДСЬКИЙ РУХ ЧЕСНО: МИ ХОЧЕМО, АБИ ВЛАДА БУЛА ВІДПОВІДАЛЬНОЮ

«БВ»: Коли і з якою метою виник рух «ЧЕСНО»?

А.К.: Ми виникли у 2011 році – за рік до парламентських виборів. Відомі громадські активісти, журналісти зібралися на 24-годинний брейн-стормінг і почали думати, як завадити створенню конституційної більшості Януковича в парламенті і не допустити диктатури. Окрім того, важливо було протистояти опозиційним політикам, що діяли в логіці «Ми кращі, ніж Партія Регіонів, бо ми не Партія Регіонів». Ми ж хотіли критеріїв, хотіли, щоб люди не керувалися у своєму виборі просто «кольором», етикеткою.

Із тих дев'яноста критеріїв, які були спершу придумані для депутатів, залишилося шість: чи голосуєш особисто, чи ходиш на засідання комісій, чи оприлюднюєш декларацію про доходи, а якщо оприлюднюєш, то чи відповідає вона рівню життя, чи порушував права людини і свободу слова, чи фігурував в антикорупційних журналістських розслідуваннях і чи змінював політичну позицію (тобто, чи не ставав «тушкою»). Для нових кандидатів у депутати – тих, хто ще не був у Верховній Раді і про яких було мало інформації, – оцінка мала проводитись

за декларацією і фігуруванням у справах із порушення прав людини та антикорупційних розслідуваннях.

Тоді це були революційні вимоги, було важко повірити, що це можна зробити взагалі. Врешті, ЧЕСНО почали координувати дванадцять організацій. Наразі лишилося дві найпотужніші – «ЦентрUA» і CEDEM Центр Демократії та Верховенства Права.

Парламентська кампанія під назвою «Фільтруй Раду» була дуже крута в сенсі комунікації вимог до політиків, і вона змінила стандарт. І якщо одні представники опозиції, наприклад, «Батьківщина», відмовлялися від наших критеріїв, то Кличко сказав, що його кандидати будуть доброчесними. А ВО «Свобода», хоч і була ображена на ЧЕСНО, бо ми звинуватили Тягнибока у порушенні прав людини, також погодилася працювати за нашими правилами.

В результаті перший аналіз парламенту показав, що там тільки три «доброчесних» депутати і то лише тому, що два з них нічого не встигли зробити за місяць перебування у Верховній Раді. Під час перевірки новообраних депутатів вже було більше сотні тих, у кого не виявили

ніяких порушень, і це однозначно прогрес. Під час Революції Гідності ЧЕСНО координував легендарну сторінку Євромайдану, яка мала понад 300 тисяч підписників у фейсбуці.

Потім розпочалась позачергова парламентська кампанія. Ми вели її, насамперед, проти тих, хто голосував за диктаторські закони 16 січня 2014, і досягли того, що з них лише 64 стали депутатами, а з тих, хто пройшов, жоден не посів посади ні голови комітету, ні заступника. Атрошенка, особистого друга Президента Порошенка, навіть не взяли в коаліцію. Тобто ми по них «вдарили» як слід, не тільки у довиборчій стадії, а й у післявиборчій.

3 листопада 2014 року за ЧЕСНО почав відповідати я, і в нас стояло наймасштабніше завдання в історії – ми мали піти в регіони і охопити всю країну – міські, обласні ради. Це завдання, яке в світі ніхто не виконував. Були, звісно, дуже потужні фільтрувальні кампанії, навіть потужніші за нашу – румунська, південнокорейський CAGE, бразильська Fichas Limpas. Але це був рівень «фільтруй парламент», а ми взяли за місцеві ради.

Користуючись законом «Про доступ до публічної інформації», одночасно подавали скрізь запити, збирали і опрацьовували інформацію. Розробивши чітку методологію, проводили аналіз в «промислових» масштабах: з трьох тисяч проаналізованих чинних депутатів ми виявили 1300 прогульників.

Ми шукали їх контакти, намагалися додзвонитись, запитати, чому вони не відвідували сесії, і якщо не відвідували, то чому знову йдуть на вибори. Як результат, половина з цих депутатів вирішили не балотуватися, а половина з тих, що пішли – не дійшли, реально було обрано тільки 238 чоловік. Коефіцієнт відсіювання – 82,5%. Це історичний максимум серед подібних кампаній в усьому світі, про які мені відомо. Започаткувавши культуру підзвітності, ми можемо тепер повторювати перевірку знову й знову і дивитися, як буде змінюватися відвідування депутатів.

Однак цього нам було мало, тому ми запустили другу паралельну кампанію «Стеж за грошима», адже одна справа – поведінка, а інша – рішення щодо грошей. Почали з малого: дивилися, як депутати декларують свої доходи, як звітують про витрати на виборах, моніторили

їх проміжні і фінальні звіти під час місцевих виборів.

О.К.: А зараз це стало ще цікавіше, тому що інформацію можна порівнювати з фінансовими звітами, які подаються в НАЗК, і таким чином виявляти корупційні дії всередині партій.

А.К.: Ми залучали до контролю людей, підписували петиції, зробили мобільний додаток до андроїда «Мисливець за рекламою», який дозволяв фотофіксацію та геолокацію білборда. Чому саме білборд? Тому що це, практично, найбільш корупціогенний рекламний носій. Їх встановлюють незаконно, власникам не дають чесно платити податки, тому що приходять з міліції і прокуратури і починають тиснути, вимагати сплати штрафів, а не податків.

Плюс якщо оцінити ринок білбордів, то більша його частина знаходиться у власності політичних суб'єктів, тому ти не можеш там щось розмістити, не домовившись. Приклад таких «договорняків» було дуже добре видно у 2010 році, коли в Чернівцях на місці кількох білбордів Ющенка за 3 дні до виборів з'явилися білборди Януковича. Тому ми натиснули на цю болісну точку, почали спостерігати, і люди насправді зацікавилися, надіслали більше 2 тисяч фотографій.

За цю кампанію просто «жили» в регіонах, провели, мабуть, більше ста заходів: я пам'ятаю, в один із днів у нас було одночасно шість, а в наступний – вісім заходів у восьми регіонах, ніхто такого до нас не робив, можливо, тільки якісь великі політичні партії. Тобто ми «били» в 10 раз сильніше, ніж важили. І це заслуга команди.

«БВ»: Як вирішуєте власні фінансові питання?

А.К.: Ми повністю незалежні від якихось українських олігархів і політиків, тому що отримуємо фінанси з рахунок іноземних джерел, нас підтримують шведи, засновники e-Bay, які розуміються на тому, що таке класні онлайн-продукти і топ-менеджмент вищого рівня. Дещо «добираємо» з США. І плюс ми робимо все дуже ефективно – за ті ж гроші у п'ять разів краще за інших.

У нас хороший бренд, всі знають, що за п'ять років ЧЕСНО ніхто не зміг купити, хоч багато хто намагався.

Наша сукупна впізнаваність – 24%, більша тільки у декількох фондів та організацій.

О.К.: Плюс у нас фінансова прозорість, ми виходимо на міжнародні аудити – тричі на рік, і це також дуже ефективно в контексті того, щоб люди нам довіряли, тому що ми реально за кожен копійку готові відзвітувати.

А.К.: Окрім того, ми заводимо таким чином інвестиції, це не МВФ, ці гроші не треба віддавати. Ті ж шведи, ті ж американці хочуть, щоб у нас в країні можна було нормально жити, інвестувати, щоб тут розвивалися різні сфери. Для цього нам потрібно переломити ситуацію, в якій ми залежимо від кількості сімей, які захопили державу і використовують її бюджет, як свій гаманець. Причому, ми зрозуміли, що краще чистити «з хвоста», хоч і кажуть, що риба гниє з голови: треба йти в регіони, їхати в найдавні райони, де цих депутатів, які прогулювали, знають як своїх земляків. Люди були обурені, і це працювало найсильніше. Тобто ми завжди були на крок ближче до людей, ніж більшість інших, приїжджали туди, куди не приїжджали інші, і тому, мабуть, ми перемагаємо уже п'ять років і показуємо чемпіонський характер.

Я дійсно пишаюся тим, що нам вдається зробити, хоча, звичайно, не скрізь є перемоги. Кнопкодавство ми досі не здолали – у нас поки нема очевидного рішення цієї проблеми, тому що самі депутати не хочуть голосувати за санкції проти себе. І плюс до того, у нас є розуміння, що вони будуть так слабо відвідувати, поки не буде запроваджено меншої кількості днів для голосування. Насправді це дуже важливо, адже приймати рішення в парламенті дійсно надзвичайно складно – це не просто сидіти і тиснути кнопки, там дуже напружена атмосфера. Людина приймає дуже важливі рішення в умовах обмеженої інформації, у депутата сміхотворні ресурси на помічників – я маю на увазі чесного депутата – тисяч 25 грн. на місяць на весь штат. Для розуміння, у Києві, щоб зняти квартиру – і то з кимось поділити – треба дати тисячі чотири. Тобто грошей мало, апарат нардепів недостатній. Ті, хто має «незалежні доходи», звичайно, можуть собі хоч 30 помічників оплачувати.

Тому я хотів би, щоб громадяни зрозуміли,

що депутат – це наш найближчий друг, просто ми не вміємо ним «правильно користуватися», депутат створений для того, щоб виконувати три функції: законотворчу – і це не найважливіше, представницьку – представляти наші інтереси, і функцію контролю, тому що він може бути присутній там і зайти на ті об'єкти, куди ніхто інший не зайде, і зрозуміти, що там робиться взагалі. Тому дуже важливо обирати депутатів і не давати їм зіпсуватися.

Це непросто, але ми робимо для цього просвітницькі матеріали типу «Нахіба нам депутат», і намагаємось самим взаємодіяти з депутатами та знаходити розуміння, тому що вони не всі однакові.

«БВ»: Над чим буде працювати Чесно у найближчій перспективі?

А.К.: Один з потужних напрямків – побудова онлайн-хабу за принципом інформаційної інфраструктури «Політична пам'ять», щоб жоден політик не міг, як ящірка, «відкинути хвоста». Щоб було видно його декларацію, щоб було видно його політичну траєкторію. Ми за 2015 і частково за 2016 рік зібрали 92 тисячі історій балотувань – це титанічна робота, наші координатори в районах ходили в архів, дивилися в газетах, наш аналітик Павло Миронов брав інформацію з сайту ЦВК, ми докопувалися до даних навіть 1994 року.

О.К.: Більше того, ми будемо заглиблюватися не тільки в профілі політиків, а й в профілі партій. Тут ми вже стикнулися з першою перешкодою, тому що коли надіслали запит на документацію з приводу реєстрації партій і їх перейменувань, то нам відповіли відмовою, що таких даних немає в реєстрі. Ми навіть вказали ідентифікаційний код, і при цьому нам все одно відмовили. Але ми вже стали сильними в адвокаті, і в комунікації. Свого доб'ємося.

А.К.: Адвокаті – це коли ти здатен впливати на прийняття рішень, не будучи владою. Ми в цьому випадку зустрічалися з непростими перепонами. Депутат-сепаратист Царьов зробив нам «велику честь», сказавши, що ми найнебезпечніша громадська ініціатива в Україні, а «Центр UA», який координує Чесно – найнебезпечніша громадська організація.

І ми виправдовуємо цей статус для корупціонерів та інших нечесних осіб.

О.К.: Додам, що ми набули великого досвіду у створенні якісних аналітичних продуктів і розробки політики. Тому зараз один з найбільших стратегічних напрямків для нас є рівний доступ громадян до політики (politics) як до політичної боротьби в контексті виборчої реформи. З початку наступного року ми будемо виступати з масштабною просвітницькою, інформаційною кампанією в регіонах.

А.К.: Для ілюстрації ситуації, що є зараз, перефразую радянський анекдот про право бути обраним: «— То я маю право бути обраним? — Так, маєте право. — Дійсно я маю право бути обраним? — Так, дійсно, маєте право. — То значить, я можу бути обраним? — Е ні!». От ми хочемо, щоб право і можливість набули знаку рівності. Щоб працював принцип «нічого про нас без нас»: якщо ми людей обираємо, то давайте розберемося, як ми їх обираємо, тому що це визначає в певній мірі результат і набір альтернатив.

О.К.: Окрім регіонального рівня оцю нашу ініціативу ми будемо просувати, звичайно, і на найвищому рівні — керівників фракцій, партій, апарату Верховної Ради, Адміністрації Президента України.

А.К.: Зазначу, що з нашими активістами зустрічаються і Президент, і Голова Верховної Ради України. «Фішка» ЧЕСНО у тому, що ми працюємо тільки з «обраними» — тими, кого обирають люди. Ми стараємось впливати на них, а якщо не виходить, то намагаємось впливати на людей, щоб люди впливали на них і обирали або не обирали.

О.К.: Ми дуже активні в партнерстві «Відкритий парламент» і займаємось також тим, що робимо український парламент більш відкритим, підзвітним органом, регулярно зустрічаємось з паном Парубієм, передаємо йому наші рекомендації, і у нас вже з ним є певні контакти — а це також, можна сказати, велике досягнення за цей рік.

І також я додам про ще один великий напрямок — це політичні фінанси. Ми зараз розробили веб-ресурс «Золото партій», який візуалізує дані, які партії подають до НАЗК, свої фінансові звіти. Ми це зробили на національному рівні, зараз будемо виходити також і на регіональний,

коли будуть подані звіти. Готуємо масштабну комунікаційну кампанію. Вже є вже перші статті, які з'являються з оглядом партійних фінансів — думаю, буде дуже цікаво.

«БВ»: Яким чином підбирали команду?

А.К.: Команда — це одне з наших найбільших досягнень. У нас є волонтери, однак більшість команди — це люди, які професійно працюють. Я переконаний, що для того, аби залучати найкращих, потрібно дати людям кошти, щоб вони не думали про них і просто робили свою справу. Це моє завдання як менеджера.

Ми все робимо відкритим конкурсом. Правда, був цікавий момент, що одну людину ми брали в пакеті «один плюс три», це була Ірина Федорів, активістка з Коцюбинського, викладачка Києво-Могилянської академії. Вона де-сять років працювала на СТБ, чотири роки її хотіли до себе «1+1», вони готові були йти на такі умови, що у нас їх ніхто не міг би запропонувати і близько, але ми і з Іриною провели тригодинну розмову, потім ще і ще одну, випередили на півдня «1+1»: вони не встигли їй дати підтвердження, що забирають, і я сказав: окей, забираю з трьома людьми, як вона і хотіла, бо як менеджер дбає про свою команду. Вирішив, що знайду потрібні ресурси. Це взагалі була тоді авантюра.

В результаті з Іриною прийшов Сергій Огородник, який до цього три роки працював у прес-службі Генпрокуратури і став одним з ключових людей в команді. Так, як ця людина вміє говорити з депутатами — це просто дивовижно, вони «сповідуються» у всьому, і це просто по телефону, абсолютно ввічливо.

Ми свою команду дуже пишаємось. У нас блискучі аналітики: Павло Миронов, він якраз звів до купи «Політичну пам'ять» — аналітик парламенту, Остап Кучма — геній політичних фінансів, він, по-суті, відповідає за все, що пов'язано із «Золотом партій», дає рекомендації НАЗК, багато з яких беруться до уваги, тобто у цьому сенсі він є дуже впливовим. До нас перейшла з Київської школи економіки Віта Думанська, яка 5 років була там менеджером, і яка взяла в свої руки кампанію «Стеж за грошима» — найпотужнішу кампанію, про яку шведи з NDI, донорської структури, що працює по всьому світу, сказали, що за два десятиліття в Україні не бачили кращої кампанії

за такі ресурси і за такий час.

У нас дуже сильна комунікаційниця Ярослава Прокопенко, яка працювала в топовій юридичній фірмі, тепер вона з нами.

Ми допомагаємо людям реалізуватися, знайти зміст у тому, що вони роблять – це наше головне. З нами люди працюють не за гроші. Ця діяльність неприбуткова в тому сенсі, що вона не дозволяє реально планувати покупку машини чи квартири, але вона дозволяє дуже сильно підняти свою кваліфікацію і зробити щось дійсно хороше, про що не соромно буде розказати дітям і внукам.

О.К.: Також додам, що нашу команду неймовірно підсилює Анна Грабарська – відеоадвокат-спеціаліст і фотокореспондент. Щоденно вона працює у Верховній Раді, фіксує всі випадки кнопкаводства, її відео з Яценком зібрало більше ста тисяч переглядів. Вона реально дуже оперативно і завжди якісно збирає інформацію, передає нашому діджитал-менеджеру Сашку Селіженку. Він заслуговує окремих похвал, тому що дуже високо підняв нас в соціальних мережах. І є в нас ще дуже талановита інформаційна дизайнерка, «богиня» інфографіки, як ми її називаємо в офісі, Надя Кельм, яка здатна перетворити купу нудних, здавалося б, цифр типу обсягу декларацій нардепів або відвідуваності рад на дуже «смачні» якісні картинки, які із задоволенням поширюють у соцмережах. Взагалі у нас багато цікавих матеріалів, нас перепощує твіттер-парламент, фейсбук, ми з усіма комунікуємо.

А.К.: Ми беремо людей інхауз, стараємося працювати в одному приміщенні. У нас є «тиха» кімната, туди приходять аналітики, коли їм треба подумати, а є «гучна» – там у нас постійно відбувається комунікація, тому що саме так народжуються якісь величні речі, так народилися наші кампанії, ця кімната у нас навіть називається «пологова ідея».

Ну і, звичайно, не можна було б нічого зробити без професійних, відданих людей з регіонів, які працюють на місцях, збирають інформацію, а ми лише приходимо за якимось продуктом, знаючи, що все буде добре.

«БВ»: Як розпочали займатися громадською діяльністю?

А.К.: Я думаю, що завжди до цього був

схильний, але реальне зацікавлення виникло під час Помаранчевої революції – я зрозумів, що це епохальна подія. Впливало і навчання у філософсько-правовому ліцеї, директор якого, Сігітов Андрій Іванович, вводив демократичні практики. Я був обраний президентом ліцею, набрав мало не дві третини голосів в непростій боротьбі – це була *real politics*. Ми відновлювали самоврядування, приймали якісь рішення наперекір учителям. Важливу роль відіграла сім'я, адже мій батько, Анатолій Миколайович, теж був активістом, одним з лідерів перших студентських страйків.

Я зрозумів, що спротив – це те, що нам властиво, адже і по маминій лінії, по дідовій всі були такі. Мене завжди не влаштовувало, як у нас ставляться до дітей в школі, те, що ми не маємо голосу і до нас ставляться як до рабів. А є така мудрість, що коли ти виховуєш рабів, то не розраховуй, що вони будуть мріяти про щось інше, ніж про власних рабів. Оце, мені здається, те, що вплинуло. І потім я побачив, що якщо ти не стаєш активним, то тебе змушують стати пасивним – твою свободу обмежать так чи інакше.

Перебуваючи в Росії, приєднався до протесту проти фальсифікації виборів. Тоді мені дуже сподобався Григорій Явлінський, і я захотів йому допомогти, працював консультантом. До речі, він зі Львова, прекрасно знає українську.

От якби такий сусід став у 2012 році президентом, то у нас би були кращі відносини, можливо, не було б «кримнаш» і всієї цієї гідоти. Але тоді були масові фальсифікації, люди вийшли на вулиці, ми також разом з дружиною Веронікою були на проспекті Сахарова.

Там я зрозумів, наскільки правда важлива для людей.

Потім я працював в Канаді, США, був консультантом в передвиборчій кампанії Обами.

Коли повернувся в Україну, за чотири дні почався Євромайдан. Люди не захотіли, щоб у них крали майбутнє, і я теж був серед них. Мені здається, що кожен внутрішньо проходить свою революцію гідності і активізм є проявом цього. Тому що на той же Майдан чи на інші протести ти завжди виходиш один. Це твоє рішення – ризикнути. Тоді ризикувати було чим. Я пробував там довгий час, маючи з собою ніж, тому що не

хотів би датися тітушкам, носив шини. Так, я ні в кого нічого не кидав, не стріляв, але шини носив, оборонні функції виконував ... І коли ти проходиш повз Інститутську і там бачиш портрети людей, яких ти знав і яких вже нема, це змушує залишатися тут і далі старались щось змінити.

Хоча мені вже, чесно кажучи, хотілося б сказати, що все прекрасно, все спокійно, почати займатися бізнесом, але поки що не дуже виходить так сказати. Тому воно не відпускає, тому продовжуємо боротьбу. І, як бачите, для жодного покоління, в жодній країні свобода не виграна назавжди. Завжди за неї доводиться боротися. І просто чим швидше ти почнеш боротися, тим меншу ціну доводиться заплатити. Я не хочу, щоб ми більше платили таку ціну, яку ми заплатили. Якби ми не встигли тоді, до завершення Олімпіади, у нас би була не небесна сотня, а небесні сотні і тисячі, якщо не мільйони. Тому, слава Богу, це не так. Проте, боротьба триває.

О.К.: У мене так склалося, що ще на другому курсі навчання в університеті я долучилася до громадської організації «Європейський молодіжний парламент», на той час в мене була конкретна цільова мотивація, тому що організація англomовна, і мені дуже хотілося покращити свої навички в плані мови, познайомитися з новими людьми. Це така просвітницька організація, де у вигляді рольової гри імітується діяльність Європейського парламенту. Але коли я стала вже більш активно долучатися до всіх заходів, то побачила, наскільки це взагалі потужна сила не лише для мобілізації людей, а й трансформації їх ставлення до життя, зміни типу мислення. Люди стають більш вільними, для них цінністю стає не тільки передавати щось, а й бути автором якихось ідей.

Громадські організації тим сильні, що вони дозволяють кожному в рамках своїх бажань розкритися і дійсно реалізувати свою ініціативу, це дуже сильна штука. Після навчання, а я політолог за освітою, потрапила на стажування до Організації Об'єднаних Націй по роботі з біженцями і переселенцями і отримала вакансію проектного менеджера для Реанімаційного пакету реформ. Я зрозуміла, що це те, що мені буде цікаво, напрям, в якому я хочу розвиватися.

Якраз тоді Андрій разом з Інною Борзило, виконавчою директоркою «Центр UA», проводили співбесіду, мені запропонували цю роботу, і коли в мене закінчився проект в РПР я перейшла в ЧЕСНО. В ООН, все ж таки, діяльність більш пов'язана із збиранням інформації, документацією тощо, а тут робота «в полі», робота з реальними людьми, на виїздах. Для мене це більш цінно. Про свій вибір не шкодую ні хвилини, тому що команда неймовірно сильна і те, що ми робимо, дуже мотивує.

«БВ»: На вашу думку, як підвищити рівень активності громадян?

А.К.: Як казав пан Ніцше, коли людина знає, «навіщо», то витримає майже будь-яке «як». З одного боку, треба пропонувати цікаві «як», тому що молодь заходить через ігрову форму, через різний класний онлайн-продукт, який ми створюємо, а інше – прив'язувати правильне «навіщо». І от ми в цьому досить сильні. Тому що комунікація кожної справи має починатися з питань, навіщо її робити, чому ми тут, чому ми зараз робимо це, а не щось інше, чому це важливо. І коли люди ділять нашу візію, вони знаходять надзвичайно талановиті способи досягти мети.

Ми от в регіонах завжди робимо такий обмін досвідом і дифузій інновацій. Зробив одне й те ж завдання по-іншому Хмельницький, і ми це показуємо, а Тернопіль позаздрив і зробив ще краще, по-іншому, а Франківськ каже, що «ми ще краще зробимо». І отак разом ми керуємо змінами.

О.К.: І є таке поняття як точка болю. Треба розуміти, що болить у суспільства, і саме ці питання піднімати – у такому випадку завжди буде реакція.

А.К.: Або прив'язати те, що не болить, наприклад, парламент. Болить безчесність, фальсифікація, болить, коли ти ходиш на роботу, а вони ні, коли тобі брешуть. Тобто треба вміти подати інформацію так, щоб люди зрозуміли, що це про них. І взагалі активістом, я вам скажу, ніхто не стає від хорошого життя. Ти або сам стикаєшся з несправедливістю або бачиш страждання іншого, і не хочеш, щоб таке більше повторилося. Тому не лишаєшся осторонь.

Розмову вела Лілія Халавка

ДМИТРО МІЦЕВИЧ,

громадський активіст

УЧАСТЬ У ПРОЕКТІ «БЮДЖЕТ ІНІЦІАТИВ» НЕ ВИМАГАЛА ОСОБЛИВИХ ЗУСИЛЬ

Цього року будь-який мешканець Чернівців міг долучитися до програми «Бюджет ініціатив» – написати проект і отримати фінансування міської ради на покращення благоустрою міста чи розвитку тих чи інших соціальних сфер. Своїм досвідом про участь у проекті поділився громадський активіст Дмитро Міцевич.

«З'явилося бажання спробувати свої сили з позиції рядового громадянина, адже участь не вимагала особливих зусиль», – зазначає Дмитро. Його проект загальною вартістю 37 тис. грн. полягав у встановленні контейнерів для збору макулатури у п'яти школах міста. По-перше, зауважує автор, це сприятиме екологічному вихованню школярів, по-друге, кошти, отримані за здану макулатуру, учні зможуть використовувати на потреби школи чи класу, що, у свою чергу, вчитиме дітей приймати самостійні рішення.

«У нас цього року було два місяці, щоб подати проект – з першого липня до 5 вересня. Загалом було подано 58 проектів, з них 37 дійшли до голосування, деякі з них були відхилені через те, що вони не відповідали компетенції органів місцевого самоврядування». За словами Дмитра, така мала кількість заявок дещо викликала здивування: «Було проведено дуже потужну інформаційну кампанію, і я схилию голову перед людьми, які проробили просто титанічну роботу щодо промоції бюджету участі – це і міська рада, і громадська організація «Економічні ініціативи». У фейсбуці діяла група 24/7, модератори цілодобово комунікували з людьми, їм можна було поставити будь-яке запитання,

яке стосувалося проекту».

Відзначає Дмитро Міцевич і лояльне ставлення до авторів проекту: «Подаючи проект, я не побачив, куди потрібно було прикріпити копію першої сторінки паспорта, тому відправив так. Буквально через 10 хвилин після того мені зателефонували з міської ради, сказали про це і, оскільки я вже не міг нічого виправити, пообіцяли зробити це самі, щоб проект взяв участь». По суті, каже автор проекту, його могли «зрізати», однак натомість йому пішли назустріч: «Я вважаю, що це успіх, адже в організаторів було бажання довести все це до кінця».

Часу на підготовку проекту, за словами Дмитра, пішло небагато, процедура подання теж була нескладною. Поряд з тим, додає він, виникали і певні проблеми: «Подати проект можна було двома способами: електронним – через спеціальний портал (досить гарний та інформативний), і через ЦНАП – заповнивши паперовий варіант форми. Були обмеження, наприклад, опис проекту повинен був мати не більше 1500 символів, інакше система його не приймала, натомість в ЦНАПі проходили описи навіть на 2-3 сторінки. І через це виникла досить велика дискусія, було багато обурень».

На наступний рік, зауважив Дмитро, організатори обіцяли це узгодити. Наступний момент – це голосування. Один з варіантів голосування – через банківський ID, однак перелік банків був досить обмежений, тому на майбутнє його заплановано розширити, додати, зокрема, Ощадбанк. Можна було голосувати, відправивши скановану копію паспорта. Це теж чомусь зупиняло людей, можливо, через боязнь того, що їх дані будуть використані якимось неналежним чином. Поряд з тим, додав активіст, за статистикою міської ради 60% проголосували саме в електронній формі.

Була й інформація щодо зловживань: щоб набрати більше голосів за окремий проект, у мешканців збирали копії паспортів. Також, зауважив Дмитро, на наступний рік варто для зручності розширити кількість пунктів, де можна проголосувати паперовим варіантом – наприклад, залучити до цього ЖРЕПи.

«Без сумніву, є над чим працювати – можливо, потрібно буде внести окремі зміни в положення про конкурс, однак загалом система діє – і це є надзвичайно позитивним кроком».

Лілія Халавка

Відкритий університет для дорослих підбив підсумки першого етапу роботи

Близько 20 різних заходів та понад 400 учасників – такими є досягнення Відкритого університету для дорослих за досить невеликий період – з серпня до листопада цього року. Відкритий університет створено в рамках міні-проекту Благодійного фонду «Суспільні ресурси та ініціативи» «Освіта заради змін» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини в рамках проекту DVV International та ІДЦ «Інтеграція та розвиток» «Замінімо мури відчиненими вікнами».

Як зазначила під час підсумкової прес-конференції 24 листопада президент фонду Олена Танасійчук, в організаторів виникло бажання створити такий культурно-громадський простір, куди можна було б прийти, поспілкуватися, навчитися чомусь новому, отримати корисні і потрібні навички. Партнером благодійного фонду у реалізації проекту стала Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М.Івасюка.

Відкритий університет для дорослих працював у декількох напрямках. Першим напрямком була навчально-освітня програма для працівників бібліотек області. Другий напрямок – курс громадянської освіти, який включав у себе курс розвитку навичок критичного мислення, курс-інтенсив «Основи підприємництва для початківців», форум-те-

атр та тренінг з основ конфліктології. Третій напрямок – культурне дозвілля: фотовиставки, літературно-мистецькі та музичні вечори.

За словами організаторів, роботу Відкритого університету буде продовжено і надалі. Аби визначити, яка теми будуть цікавими і актуальними для людей, зараз проводиться широке опитування, у якому бере участь близько 5 тис. осіб. «Опираючись на цей аналіз, ми будемо планувати програму на наступний рік, тому, звісно, шукаємо підтримку і фінансування, аби робити це максимально якісно», – зазначила Олена Танасійчук. Поряд з тим, додала вона, завдяки проекту з'явилося багато волонтерських ініціатив: люди готові ділитися своїми знаннями і вміннями, допомагати у проведенні заходів.

Лілія Халавка

Громадські активісти, експерти та чернівчани обговорили рік роботи чернівецького міського голови Олексія Каспрука

Зустріч відбулася в прямому ефірі «Студії А-3» телеканалу «Буковина». Про роботу міської ради в напрямку взаємодії з громадськістю з Олексієм Каспруком спілкувалися координатор кампанії «Стеж за грошима» в Чернівецькій області Євгенія Олійник, координатор Всеукраїнського руху «Чесно» Андрій Круглашов, заступник голови Чернівецької обласної організації «Комітет виборців України» Ігор Баб'юк та представник громадської організації «Клуб української молоді» Дмитро Міцевич. Серед питань, які цікавили активістів – співпраця з депутатським корпусом, залучення механізму громадських консультацій, проведення громадських слухань, діяльність органів самоорганізації населення та подальша реалізація проекту «Бюджет участі чернівчан».

За словами міського голови, цього року було розроблено нормативні документи, які дозволяють громадянам безпосередньо і активно брати участь громадянам в управлінні містом. Основним досягненням Олексій Каспрук назвав саме «Бюджет участі», подякувавши активістам, які його впроваджували, зокрема Наталії Гусак. Так, на ініціативи місцевих мешканців у наступному році буде виділено близько 10 млн. грн. Важливим інструментом стали також електронні петиції, які громадяни почали активно використовувати.

В цьому році, зазначив міський голова, вдалося залучити суттєві інвестиції для модернізації низки садочків, шкіл та лікувальних закладів за проектом «Енергоефективність в будівлях» – ця робота здійснюватиметься в наступному році. Важливим досягненням Олексій Каспрук назвав також функціонування аеропорту. Суттєво збільшено фінансування за всіма статтями видатків: майже 105 млн. витрачено на капітальний ремонт доріг, міжбудинкові

проїзди, облаштування тротуарів. На 70 млн. грн. більше, ніж в минулому році, спрямовано на освітню сферу, кошти на розвиток отримали комунальні підприємства.

Реалізовано низку програм соціального захисту, їх бюджет порівняно з 2015 роком зріс майже у 5 разів. Це, зазначив Олексій Каспрук, програми допомоги інвалідам лікування важкохворих дітей, допомога учасникам АТО, родинам загиблих, компенсація пільгового проїзду тощо.

Відповідаючи на запитання щодо конфлікту між міським головою і депутатами, Олексій Каспрук зазначив, що такі ситуації складаються доволі часто, і це проблема не лише Чернівців і України, а й розвинутих країн, адже певний конфлікт закладений в саму систему місцевого самоврядування, щоб був баланс сил і взаємоконтроль. «Неодноразово чую від деяких керівників так званої опозиції, що мер не хоче з нами домовлятися. Я говорю про те, що мені немає про що домовлятися, я готовий до обговорення будь-якої ситуації, будь-якого напрямку розвитку Чернівців, будь-якої проблеми, обговорення публічного, в сесійних залах, на нарадах, на яких присутні журналісти. Я не прихильник домовляння за чашкою кави». Разом з тим, за словами міського голови, на сьогодні фактично всі важливі для міста рішення – хай не завжди з першого разу – але все ж приймаються.

Дієвим інструментом Олексій Каспрук назвав і консультації з громадськістю, адже для прийняття низки рішень, особливо тих, які стосуються конкретної сфери – освіти, медицини тощо, необхідно почути думку фахівців. Однак міський голова назвав своїм недоопрацюванням те, що цей інструмент не використовується так широко, як мав би, пояснивши це досить великим навантаженням і браком часу для підготовки. Поряд з тим, запевнив Олексій Каспрук, він завжди

готовий розглянути можливість зустрітися з професійною спільнотою чи з чернівчанами і обговорити будь-які проблеми і виклики.

Загалом громадськість міста і громадські організації мер назвав своєю основною опорою. На жаль, зауважив він, депутати не затвердили склад громадської ради, хоча особисто він його підтримував, і це питання на сьогодні залишається відкритим. Також один із напрямків, де є певні виклики – це створення ОСНів. «Я думаю, що на наступний рік ми зробимо роком органів самоорганізації населення, тому що це реальний інструмент, який дійсно може бути альтернативою політичним партіям», – зазначив Олексій Каспрук.

Щоб підтримати ініціативу громадян, додав міський голова, він також виступатиме за збільшення обсягів Бюджету участі на 2018-2019 роки. Окрім того, великі кошти на наступні 5 років закладені на розвиток спорту в місті: будівництво стадіонів, спортивних майданчиків, бігових доріжок, підтримку ДЮСШ, підтримку тренерів, спортсменів тощо. Однак за мешканцями міста, якщо є потреба, залишається повне право і надалі розробляти проекти у цій сфері і подавати їх на голосування.

«Місто розвивається, місто живе, у нас є ресурс, у нас є бажання і спільними зусиллями ми будемо рухатися вперед», – підсумував міський голова.

Лілія Халавка

Консультації: колонка юриста

У рубриці наводимо найбільш поширені запитання, з якими мешканці звертаються до юристів:

Прощу допомоги. У нас склалася така ситуація, що після розлучення колишній чоловік зовсім забув про нашу спільну дитину. Ні допомоги, ні навіть спілкування з дитиною ми від нього вже й не чекаємо. Чи є можливість позбавити його батьківських прав?

Передусім слід зазначити, що позбавлення батьківських прав є крайньою мірою впливу на матерів та батьків, які недобросовісно виконують свої обов'язки щодо виховання та утримання своїх дітей.

Сімейний кодекс містить виключний перелік підстав позбавлення батьківських прав, а саме:

1) не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я;

2) ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини, тобто свідомо не піклуються про фізичний і духовний розвиток дитини, її навчання, підготовку до самостійного життя, не забезпечують необхідного харчування, медичного догляду, не спілкуються з дитиною в необхідному обсязі, не створюють умов для отримання нею освіти тощо;

3) жорстоко поведуться з дитиною – застосовують фізичне або психічне насильство, недопустимі методи виховання, принижують

людську гідність дитини;

4) є хронічними алкоголіками або наркома-нами і це підтверджено медичними висновками;

5) вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини;

6) засуджені за вчинення умисного кримінального правопорушення щодо дитини.

Водночас слід наголосити, що позбавити батьківських прав не можна особу, яка не виконує своїх батьківських обов'язків внаслідок душевної хвороби, тривалого відраджень, або ж через перешкоди з боку іншого з батьків.

Для позбавлення батьківських прав необхідно зробити наступне. Перш за все слід встановити, що особа свідомо порушує батьківські обов'язки, злісно не виконує вимоги та рекомендацій органів опіки і піклування, служб у справах дітей або ж навмисно ухиляється від лікування. Потім треба

звернутись до органу опіки та піклування, щоб отримати висновок щодо умов життя і виховання дитини, поведінку батьків, їх взаємини з дітьми та ставлення до виконання своїх батьківських обов'язків. І лише після цього – йти до суду з відповідною заявою.

Справи про позбавлення батьківських прав за загальним правилом розглядає місцевий суд за місцем реєстрації проживання того з батьків, якого хочуть позбавити прав.

При розгляді судом обов'язково бере участь орган опіки та піклування, який подає суду письмовий висновок щодо обставин справи. Але, варто наголосити, що такий висновок не є обов'язковим для суду і він може не погодитися з ним через недостатню обґрунтованість чи у випадку, коли висновок суперечить інтересам дитини. Слід зауважити, що особа, позбавлена батьківських прав, не звільняється від обов'язку щодо утримання дитини. Іншими словами батько, позбавлений батьківських прав, все одно зобов'язаний утримувати свою дитину. Більше того, одночасно з позбавлен-

ням батьківських прав суд може вирішити питання про стягнення аліментів на дитину з боку такого батька.

Питання долі дитини також вирішує суд. Якщо дитина проживала з тим із батьків, хто позбавлений батьківських прав, можливість їхнього подальшого проживання в одному житловому приміщенні вирішується за результатами розгляду справи. При цьому, суд може прийняти рішення про виселення того з батьків, хто позбавлений батьківських прав, з житла, в якому він проживає з дитиною, якщо у нього є інше житло, або навіть примусово поділити житло чи зобов'язати здійснити його примусовий обмін.

Для отримання більш детальних роз'яснень Вам слід звернутися до одного з наших центрів чи бюро правової допомоги. Тут Вам безкоштовно нададуть консультацію та за необхідності адвокатський захист. Взнати, де розташовано найближчий центр чи бюро, можна за телефоном гарячої лінії 0 800 213-103.

В отриманні доступу до безоплатної правової допомоги у Бюро правової допомоги працює онлайн-послуга «Скайп»

Чернівецький місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги повідомляє, що для зручності мешканців Новоселицького, Заставнівського, Кіцманського, Герцаївського, Глибоцького, Сторожинецького районів та Садгирського району м.Чернівці в отриманні доступу до безоплатної правової допомоги у Бюро правової допомоги працює онлайн-послуга «Скайп».

Для отримання правової допомоги необхідно встановити на власному комп'ютері систему інтернет-спілкування «Скайп», внести до списку контактів електронне ім'я відділу:

- «Новоселицьке бюро правової допомоги» або логін бюро «novoselytske@legaid.cv.ua»
- «Заставнівське бюро правової допомоги» або логін бюро «zastavnivske@legaid.cv.ua»
- «Кіцманське бюро правової допомоги» або логін бюро «kitsmanske@legaid.cv.ua»
- «Глибоцьке бюро правової допомоги» або логін бюро «hlybotske@legaid.cv.ua»
- «Сторожинецьке бюро правової допомоги» або логін бюро «storozhynetske@legaid.cv.ua»

- «Чернівецьке бюро правової допомоги» (Садгирський район) або логін бюро «chernivetske@legaid.cv.ua» та вийти на відеозв'язок.

Онлайн-послугою можна скористатися згідно з графіком роботи цих бюро.

Нагадуємо, що 3 1 вересня 2016 року у Чернівецькій області запрацювали такі Бюро правової допомоги:

- м. Герца, вул. Шикнули, 4, тел. (03740) 2-10- 46;
- смт. Глибока, вул. Борцям за волю України, 2а, (03734) 2-41- 40;
- м. Заставна, вул. Д. Галицького, 1а, (03737) 3-11- 87;
- м. Кіцмань, вул. Незалежності, 83, (03736) 2-10- 38;
- м. Новоселиця, вул. Клубна, 3, (03733) 5-07- 20 ;
- м. Сторожинець, вул. Чернівецька, 6а, (03735) 2-28- 99;
- м. Чернівці, вул. Підкови, 2 (Садгирський район), (0372) 56-25- 85.

Детальну інформацію можна отримати за адресою: м. Чернівці, вул. Університетська, 1 або за номерами телефонів: 51-36- 12, 51-36- 14 та за єдиним телефонним номером системи БПД 0-800- 213-103.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В 2016 РОЦІ

Відповідно до погодженого Нацдержслужбою України, Чернівецькою облдержадміністрацією та Чернівецькою обласною радою Плану-графіку підвищення кваліфікації на 2016 рік в Центрі впродовж 2016 року за всіма видами навчання пройшли підвищення кваліфікації 1325 осіб. З них 729 державних службовців місцевих державних адміністрацій, 441 посадова особа органів місцевого самоврядування та 155 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади.

Підвищення кваліфікації за Професійними програмами спрямовується на вдосконалення правової, фінансово-економічної, соціально-гуманітарної, управлінської та іншої підготовки державних службовців, посадових осіб, депутатів, працівників підприємств, установ та організацій.

За Професійними програмами підвищили кваліфікацію 48 державних службовців облдержадміністрації і райдержадміністрацій та 91 посадова особа органів місцевого самоврядування.

За програмами постійно діючих семінарів

провчилася 120 осіб, з них 108 державних службовців та 12 посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Значну увагу приділено навчанню за програмами тренінгів. За програмами тренінгів провчилася 92 осіб, з них 66 державних службовців та 26 посадових осіб місцевого самоврядування.

За програмами короткотермінових семінарів провчилася 974 особи, з них 507 державних службовців місцевих органів влади, 312 посадових осіб органів місцевого самоврядування та 155 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади.

За програмою короткотермінового виїзного семінару на базі райдержадміністрацій пройшли навчання 350 державних службовців райдержадміністрацій, 37 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади та 150 посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Світлана Шарагова,

начальник навчально-організаційного відділу

Шановні колеги!

Від імені колективу Центру
перепідготовки та підвищення
кваліфікації та від мене особисто
прийміть найщиріші вітання
з Новим роком та Різдвом Христовим!

Зичу сонця та світлих надій,
Миру й втіхи на кожному кроці,
Також здійснення планів і мрій
У прийдешньому Новому році!

З повагою,
Директор Чернівецького регіонального центру
перепідготовки та підвищення кваліфікації
М. Ярмистий

Професійний гороскоп для знаків зодіаку на 2017 рік

Проводжаючи старий рік, кожен з нас, іноді навіть несвідомо, але все ж таки намагається вималювати в своїй уяві, яким для нього стане новий 2017 рік і чого можна від нього очікувати. Все, що ми плануємо і над чим активно трудимось, безумовно, здійснюється, однак на шляху до реалізації наших задумів можуть бути найрізноманітніші перепони, частіше непередбачувані.

Поки ми шукаємо логічне пояснення і раціональне осмислення всьому, зорі пропонують нам відповіді.

Згідно з календарем, прийнятим в Китаї і в країнах Сходу, 2017 рік проходить під вогняним знаком Червоного Півня. Це надзвичайно яскравий і екстравагантний представник східного гороскопу, який виділяється з-поміж інших своїм складним та суперечливим характером.

Півень дуже працьовитий і цілеспрямований, а це значить, що його рік буде неспокійним і повним подій, щедрим на шанси для кожної людини проявити себе в добрій справі.

Півень любить бути в центрі уваги і готовий скористатися для цього будь-яким приводом, однак за його хвалькуватим образом криється живий розум і багата фантазія.

Отже, для Півня характерна яскрава розміреність. Він ретельно розподіляє свої сили і вміє вибирати момент, коли потрібно діяти, щоб досягти успіху. Вміючи гармонійно поєднувати оптимізм, реалізм та прагматизм, Півень вдало балансує і вирізняється винятковим внутрішнім спокоєм, не дивлячись на екстравагантний образ та зухвалу поведінку.

ОВЕН (21.03-20.04)

Динаміка, боротьба, конкуренція і можливості для розвитку – ось, що приваблює представників цього знаку. Саме тому в 2017 році – Овен буде почувати себе в своїй тарілці. Йому цікаво творити там, де ситуація постійно змінюється, де на зміни треба реагувати миттєво, а прийняття рішень не можна відкладати.

ТІЛЕЦЬ (21.04-20.05)

Тілець виконує будь-яку роботу ґрунтовно і терпляче. Його коник – вміння відрізнити справжню якість. Люди, народжені під цим знаком – прекрасні командні гравці, тому що володіють такими якостями, як надійність, почуття обов'язку, відданість. В 2017 році представникам цього знаку варто ризикнути і спробувати щось нове, адже рік Півня сприятиме цьому.

БЛИЗНЮКИ (21.05-21.06)

Для Близнюків 2017 рік Півня буде особливо знаковим, оскільки плани, побудовані в цей період, матимуть величезний вплив на наступні роки. Необхідно бути пильними, не піддаватися спокусі, а думати про довгострокові результати своєї роботи. Кар'єра амбітних Близнюків у 2017 році замайорить новими горизонтами.

РАК (22.06-22.07)

Рік Півня – саме той час, коли зірки будуть особливо прихильні до представників цього знаку. Якщо Раки замислять якусь величну справу, зорі допоможуть їм у будь-яких починаннях, і хоча астрологи пророкують, що рік буде непростим, воно того варте. Щоб не втратити найсприятливіший час для реалізації своїх бажань, Ракам варто налаштуватись на плідну працю.

ЛЕВ (23.07-23.08)

У сфері професійного розвитку 2017 рік обіцяє Левам багато позитивних зрушень. Рік Півня буде сприятливим для тих представників цього знаку, хто бажає самореалізуватись, спробувати себе в новій сфері діяльності, розширити кордони власного пізнання. Леви повинні повірити в себе, щоб їм вдалось кардинально змінити своє життя. Ці зміни обов'язково будуть позитивними.

ДІВА (24.08-23.09)

Діви, взявшись за будь-який проект, здатні прорахувати все заздалегідь, знайти оптимальні варіанти. 2017 рік для представників цього знаку – період нових можливостей, які неодмінно варто реалізувати. Вам будуть підвладні стрімкі повороти долі, потрібні люди будуть поруч і допоможуть в той момент, коли ця допомога буде особливо необхідною.

ТЕРЕЗИ (24.09-23.10)

У 2017 році Терезам для досягнення важливих цілей доведеться боротися зі своєю одвічною нерішучістю і коливаннями. Хоча ретельне планування дій не завадить. Представникам цього знаку варто вірити в правильність справи, за яку вони беруться – тоді успіх в рік Півня буде забезпечений. 2017 рік майорить новими можливостями, якими варто скористатись.

СКОРПІОН (24.10-22.11)

Проникливий розум Скорпіона в комбінації з логікою і інтуїцією робить представників цього знаку відмінними стратегами, котрим все підвладно. Скорпіон вміє ненав'язливо схилити інших робити те, що йому потрібно. Рік Півня гармоніює із сутністю і внутрішнім світом Скорпіонів, тому останнім в 2017 році буде комфортно, що обов'язково необхідно використати для доброї справи.

СТРІЛЕЦЬ (23.11-21.12)

Життя, робота і розваги для Стрільців – це все, як захоплива пригода. Вони володіють відмінними ораторськими здібностями, саме тому Стрільців часто приваблює сфера вищої освіти. 2017 рік буде сприятливим для цього знака у матеріальному плані, однак для цього варто попрацювати над своїми слабкими сторонами – імпульсивністю і прямолінійністю, адже ці якості є похідними від емоційності і впертості, на які марно витрачається багато енергії.

КОЗЕРІГ (22.12-20.01)

Червоний Вогняний Півень візьметься за справу одразу: вже в кінці січня Козероги відчують його позитивний вплив на життя. У 2017 році представники цього знаку зможуть скористатися привабливими пропозиціями, яких з'явиться чимало. Саме тому Козерогам треба сконцентруватись на плідній праці, однак і не забувати про якісний відпочинок.

ВОДОЛІЙ (21.01-19.02)

Водоліям варто зацікавитись чимось неординарним та ексцентричним, адже настає рік, виключно сприятливий для таких справ. В досягненні успіху Водолію допоможуть свобода, друзі і цікавість. А ті представники знаку зодіаку, які планують у 2017 році активно розвивати кар'єру, повинні обирати місце роботи з високою корпоративною культурою.

РИБИ (20.02-20.03)

Для Риб Новий 2017 рік обіцяє бути дуже багатим на події та можливості. Згодиться комунікабельність та вміння знаходити спільну мову з тими, хто навколо. Варто використовувати будь-яку можливість для досягнення мети, але, разом з тим, не слід надміру напружуватись, щоб не втратити солодкий смак перемоги.

